

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

MTK kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä asiassa. MTK toteaa asiasta seuraavaa:

1 § Lain tavoite

MTK ei kannata ilmastonmuutoksen hillinnän sisällyttämistä luonnonsuojelulain tavoitepykälään. Ilmastonmuutos tulee luonnonsuojelulain tavoitepykälässä riittävällä ja luontevammalla tavalla huomioiduksi, jos siinä mainitaan vain ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

Ilmastonmuutoksen hillintää ei ole perusteltua pitää niin olennaisena luonnonsuojelulain tavoitteena, että se olisi mainittava pykälässä. Vaikka ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ovat yhteydessä toisiinsa ja vaikka luonnonsuojelulain mukaisilla toimilla voi olla suoraa tai välillistä merkitystä myös ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta, tavoitepykälässä on syytä nostaa esiin vain niitä keskeisimpiä tavoitteita, joiden saavuttamista tietyillä luonnonsuojelulakiin sisältyvillä tarkemmilla säännöksillä voidaan edistää.

Perustelujen mukaan ilmastonmuutoksen hillintää koskeva tavoite täsmentyy luonnonsuojelulain yksittäisten pykälien soveltamisen kautta. MTK pitää tätä epämääräistä toteamusta viitteenä siitä, että ilmastonmuutoksen hillinnän sisällyttäminen tavoitepykälään olisi vaikutuksiltaan epäselvä ja ennakoimaton sääntelyratkaisu. Ilmastonmuutoksen hillinnän tavoitteelle ei olisi konkreettisia vastineita luonnonsuojelulain yksityiskohtaisemmissa säännöksissä, joten asia jäisi tavoitepykälän varaan. Olisi epäselvää, millaisissa asiayhteyksissä ja millaisin tavoin ilmastonmuutoksen hillintä voitaisiin ottaa luonnonsuojelulain yksittäisiä säännöksiä sovellettaessa huomioon.

Mikäli ilmastonmuutoksen hillinnän mainitseminen tavoitepykälässä voisi joko itsestään tai yhdessä muiden säännösten kanssa ja joko suoraan tai välillisesti johtaa siihen, että erilaisissa luonnonsuojelulain soveltamistilanteissa ilman selkeää säännöstä annettaisiin painoarvoa ilmastonmuutoksen hillitsemiselle esimerkiksi luonnonvarojen käyttömahdollisuuksia rajoittavin seurauksin, tilanne olisi ainakin luonnonsuojelun hyväksyttävyyden ja maanomistajien oikeuksien kannalta ongelmallinen. Mikäli taas edellä mainittuja vaikutuksia ei olisi, ilmastonmuutoksen hillinnän mainitsemisesta luopuminen ei merkitsisi olennaista muutosta kokonaisuuteen. Pelkästään pyrkimys kiinnittää huomiota ilmastonmuutoksen hillinnän tärkeyteen ei ole riittävä peruste lisätä sitä tavoitepykälään.

3 § Määritelmät

MTK ei kannata ekologisen kompensaation määritelmän sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. Perustelujen osalta MTK viittaa siihen, mitä se on 11 luvun kohdalla lausunut.

MTK ei pidä erillisen luonnon monimuotoisuuden kestäväen käytön määritelmän sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin tarpeellisena. MTK huomauttaa, että kestävästä käytöstä puhutaan vakiintuneesti erityisesti luonnonvarojen hyödyntämisen yhteydessä, jolloin sillä tarkoitetaan kaikkien kestävyiden kolmen ulottuvuuden eli ympäristöllisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyiden tasapainoista huomioimista. Luonnon monimuotoisuuden kestävä käyttö on osa luonnon monimuotoisuuden turvaamista, joka puolestaan sisältyy laajempaan kestäväen käytön kokonaisuuteen. Kun vielä huomioidaan se, että luonnonsuojelulain yhtenä tavoitteena olisi 1 §:n mukaan luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ohella nimenomaan luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestäväen käytön tukeminen, kestävää käyttöä ei ole mielekästä määritelmien yhteydessä liittää vain luonnon monimuotoisuuteen. Mikäli laajempaa kestäväen käytön määritelmän avaamista pidettäisiin kuitenkin tarpeellisena, selostus voitaisiin sijoittaa tavoitepykälää koskeviin perusteluteksteihin.

6 § Saamelaiskulttuurin suoja

MTK pitää tarpeellisena, että ehdotetun pykälän sanamuotoa ja perusteluita täsmennetään. Tulkinnanvaraisuuteen ja vaikutusten ennakoimattomuuteen liittyviä riskejä on merkittävästi pienennettävä.

Perustelujen mukaan pykälä ohjaisi luonnonsuojelulain täytäntöönpanossa tehtävien viranomaisten päätösten ja toimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamistavan valintaa siten, että siitä ei aiheutuisi lainkohdassa tarkoitettuja kiellettyjä seurauksia. Perusteluissa todetaan myös, että huomioon tulisi ottaa alueen olosuhteet sekä muut alueella toteutettavat hankkeet. Perusteluissa ei ole kuitenkaan

kuvattu, millaisissa tilanteissa ja miten pykälää käytännössä sovellettaisiin. MTK pitää tätä merkittävänä puutteena. Ilman tarkempia perusteluja on epäselvää, miten pykälä vaikuttaisi esimerkiksi maanomistajien oikeuksiin päättää omaisuutensa käytöstä tai ympäristövaikutuksia aiheuttavaan elinkeinotoimintaan. Yhteisvaikutusten arvioinnilla tunnutaan viittaavan myös muiden lakien mukaisen toiminnan huomioimiseen, mutta tätäkään ei ole perusteluissa selostettu. Ehdotettujen sanamuotojen tulkinnanvaraisuuden ja perustelujen puutteellisuuden vuoksi ehdotettu pykälä vaikuttaa olevan ennakoimaton ja laajavaikutteinen.

Perustelujen mukaan pykälä on tarpeen saamelaisten oikeuksien vahvistamiseksi. Saamelaisten oikeuksien vahvistumisen vaikutuksia muihin perusoikeuksiin tarkastellaan ehdotuksessa kuitenkin vain hyvin ohuesti. MTK pitää puutteena sitä, että ehdotetun pykälän suhdetta omaisuudensuojaan ja elinkeinovapautteen ei ole ehdotuksessa arvioitu lainkaan riittävästi. Kokonaisuuden kannalta ongelmallista on, että ehdotuksen tarkentumattomuus osaltaan estää arvioimasta pykälää perusoikeuksien toteutumisen tasapainon kannalta.

Lisäksi MTK kiinnittää huomiota siihen, että pykälässä sietämiskynnykseksi ehdotetaan vähäistä suurempaa heikennystä. Ehdotetussa 112 §:ssä, joka koskee valtion korvausvelvollisuutta, korvauskynnykseksi ehdotetaan korkeampaa merkityksellistä haittaa. Perusteluista ei ilmene, miksi maanomistajien omaisuudensuojan kannalta keskeiseen lainkohtaan ehdotetaan korkeampaa sietämiskynnystä kuin saamelaiskulttuurin suojaa koskevaan lainkohtaan. MTK ei pidä ehdotettua sääntelyratkaisua oikeudenmukaisena vaan katsoo, että sietämiskynnysten tulisi olla yhdenmukaisia.

7 § Varovaisuusperiaate

MTK ei kannata varovaisuusperiaatteen sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin.

Perusteluissa todetaan varovaisuusperiaatteen olevan jo osa voimassa olevaa oikeutta, joten vakiintuneesti sovelletun periaatteen auki kirjoittaminen lakiin lisäisi lainsäädännön ennakoitavuutta ja läpinäkyvyyttä, ja siten selkiyttäisi oikeustilaa. MTK huomauttaa, että ennakoitavuutta ja läpinäkyvyyttä on periaatteen olemassaolon tunnustamisen sijaan syytä arvioida erityisesti periaatteen vaikutusten näkökulmasta. Tältä osin MTK epäilee, että varovaisuusperiaatteen lisääminen lakiin heikentäisi luonnonsuojelulain ennakoitavuutta ja soveltamisen yhdenmukaisuutta. Myös perusteluissa pidetään mahdollisena sitä, että varovaisuusperiaatteen nostaminen lainsäädäntöön loisi sääntelyn tulkintaan epävarmuutta.

Perustelujen mukaan varovaisuusperiaatteen olisi tarkoitus ohjata päätöksentekoa siten, että tiedolliset puutteet ja epävarmuudet otettaisiin asianmukaisesti huomioon. Toisaalta todetaan, että varovaisuusperiaate ei olisi sellaisenaan esimerkiksi luonnonsuojelulaissa tarkoitettun viranomaispäätöksen tai poikkeamisluvan myöntämisen itsenäinen edellytys, vaan se tulisi sovellettavaksi muiden luonnonsuojelulaissa säädettyjen pykälien yksityiskohtaisen tulkinnan kautta.

MTK:n näkemyksen mukaan vaikuttaa jäävän epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi, missä määrin varovaisuusperiaate olisi lopulta otettava huomioon eri asiayhteyksissä. MTK kiinnittää huomiota myös siihen, että ehdotettuun sanamuotoon sisältyisi monia määrittelemättömiä ja siten tulkinnanvaraisia kohtia. Toiminnanharjoittajien näkökulmasta ennakoimattomuus ja lain tulkinnan arvaamattomuus eivät täytä oikeusturvan takeita.

Varovaisuusperiaatteen todetaan olevan yleinen ympäristöoikeudellinen periaate, joka ei rajoitu vain luonnonsuojeluoikeuden alaan. Tästä huolimatta perusteluissa ei pohdita, voisiko ehdotetun pykälän sisällyttäminen luonnonsuojelulakiin vaikuttaa jollakin tavalla muun lainsäädännön tulkintaan. MTK pitää perusteluja näiltä osin puutteellisina, mikä osaltaan vaikeuttaa ehdotuksen vaikutusten arvioimista. Lisäksi MTK kiinnittää huomiota siihen, että vaikka perustelujen mukaan periaatteet ovat ympäristölainsäädännössä keskeisessä asemassa, periaatteiden keskinäistä suhdetta ei kuitenkaan tarkastella. Olisi syytä arvioida esimerkiksi sitä, miten yhden periaatteen sisällyttäminen lakiin mahdollisesti muuttaisi eri periaatteiden muodostaman kokonaisuuden tasapainoa. MTK pitää mahdollisena, että varovaisuusperiaatteen merkitys korostuisi perusteettomasti, mikäli siitä säädettäisiin laissa.

MTK pitää varovaisuusperiaatteeseen liittyviä perusteluja osin ristiriitaisina. Toisaalta perusteluissa selostetaan, että varovaisuusperiaatteesta säätämisessä olisi kyse lähinnä oikeustilan ennakoitavuutta ja läpinäkyvyyttä parantavasta muutoksesta. Toisaalta ehdotuksen vaikutustenarviointiosiossa todetaan ehdotuksella olevan merkittäviä välillisiä positiivisia vaikutuksia monimuotoisuuteen. Epäselväksi jää, miten merkittävät vaikutukset syntyisivät, jos ehdotettu pykälä ei muuttaisi oikeustilaa.

Ehdotuksen vaikutuksiin liittyen MTK pitää ongelmallisena sitä, että varovaisuusperiaatteen vaikutuksia arvioitaessa ei ole paneuduttu välillisiin vaikutuksiin eikä eri lakien ja säännösten yhteisvaikutuksiin. Varovaisuusperiaatteen suhde esimerkiksi selvilläoloon tai uhanalaisten lajien ja luontotyyppien huomioonottamisvelvollisuuteen jää epäselväksi. Myös pykälän arviointi suhteessa omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen, perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin sekä oikeusturvan takeisiin on varsin vähäistä.

8 § Selvilläolo

MTK ei kannata selvilläoloa koskevan pykälän sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin.

Perustelujen mukaan selvilläolo koskisi kaikkia luonnossa toimivia. Pykälän tarkoituksena olisi kiinnittää huomiota jokaisen vastuuseen olla selvillä luontoon haitallisesti vaikuttavan toiminnan mahdollisuudesta ja tavoista haitallisten vaikutusten vähentämiseksi. Toisaalta perusteluissa todetaan, että säännöksen soveltamista olisi tarpeen rajoittaa edellyttämällä vain riittävää selvilläoloa toiminnan vaikutuksista. MTK huomauttaa perustelujen pohjalta jäävän epäselväksi,

onko ehdotetussa pykälässä käytännössä kyse julistuksenomaisesta lainkohdasta vai säännöksestä, joka voi yksin tai yhdessä muiden säännösten kanssa olla suorien tai välillisten oikeusvaikutusten perusteena. MTK pitää tätä seikkaa merkittävänä ongelmana lainsäädännön selkeyden ja ennakoitavuuden kannalta.

Perustelujen mukaan selvilläoloa koskeva säännös kytkettyisi erityisesti laissa olevaan muuhun sääntelyyn ja osaltaan ohjaisi toimintaa luonnonsuojelulain asettamien yleisten kieltojen tai erillisten lupien ja niistä poikkeamisen menettelyissä. Säännöksen sisältö täsmentyisi muun muassa lupa- ja poikkeushakemusten edellyttämien selvitysvaatimusten kautta. Toisaalta perusteluissa huomautetaan, että selvilläoloa koskeva säännös ei kuitenkaan sellaisenaan velvoittaisi toiminnanharjoittajia tai muita tahoja tuottamaan yleistä ympäristötietoa, joka ei olisi erityisesti tarpeen tämän tai muun lain mukaisen toiminnan vaikutusten selvittämiseksi. MTK pitää perusteluja epämääräisinä. Perusteluista ei saa riittävän täsmällistä käsitystä siitä, miten laajaa selvilläoloa pykälän perusteella voitaisiin erilaisissa tilanteissa käytännössä edellyttää. Perusteluista ei ilmene, milloin voisi olla kyse sellaisesta tilanteesta, että toiminnan vaikutusten selvittämiseksi olisi erityisesti tarpeen vaatia toimijaa selvittämään luontoarvoja.

Ehdotettu säännös perusteluineen vaikuttaa jättävän lainsoveltajalle niin paljon harkintavaltaa, että yhdenvertaista lainsoveltamista ei voida varmistaa. MTK pitää ilmeisenä riskinä sitä, että pykälä johtaa uusiin ja nykyistä laajempiin selvittämisvelvollisuuksiin. MTK korostaa, että selvilläolon ja selvilleoton välillä on tilanteesta riippuen mahdollisesti varsin vähäiseltä vaikuttava, mutta käytännössä esimerkiksi toimijalle aiheutuvien kustannusten näkökulmasta erittäin merkittävä ero.

Esimerkkinä maanomistajien kannalta epätyytyvästä tilanteesta MTK nostaa esiin tietoonsa tulleet tapaukset, jotka ovat koskeneet maisematyölupiin liittyviä selvittämisvelvollisuuksia. Kaavaa laadittaessa viranomaisen on tullut selvittää luontoarvot riittävällä tavalla, joten maanomistajaa ei ole perusteltua vaatia myöhemmin esimerkiksi maisematyölupahakemuksen yhteydessä omalla kustannuksellaan niitä enää tarkemmin selvittämään. Tästä huolimatta eräissä tapauksissa lupaviranomainen on kuitenkin hallintolain 31 §:n nojalla edellyttänyt lisäselvityksiä nimenomaan hakijalta. Lainsäädännön ei tule luoda asetelmaa, jossa yksin viranomaiselle kuuluva harkintavalta asian ratkaisemiseksi tarvittavien selvitysten ja niiden alkuperän suhteen jää täysin avoimeksi. Ehdotetun pykälän erilaisiin tulkintamahdollisuuksiin viitaten MTK pitää ilmeisenä riskinä sitä, että pykälä johtaisi tulkintoihin, joiden perusteella vastuuta pyrittäisiin siirtämään yhä enemmän maanomistajalle tai ylipäätään muulle kuin viranomaiselle. Tällainen suuntaus ei lisäisi luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä.

Perusteluissa viitataan luonnonsuojelulain lisäksi myös muun lain mukaisen toiminnan vaikutusten selvittämiseen. MTK pitää lainsäädännön selkeyden kannalta erittäin ongelmallisena, mikäli ehdotetulla pykälällä voisi olla vaikutusta muiden lakien soveltamiseen. Mikäli selvilläoloon liittyvien asioiden tarkentamiseen koettaisiin olevan muiden lakien osalta tarvetta, asiasta tulisi säätää kussakin laissa erikseen. Lisäksi MTK toteaa, että esimerkiksi ympäristönsuojelulain 6 §:ssä säädettyyn selvilläolovelvollisuuteen viittaaminen ei ole mielekäästä, sillä ympäristönsuojelulain soveltamisala on luonnonsuojelulakiin verrattuna merkittävästi erilainen.

MTK pitää selvilläoloa koskevaan pykälään liittyviä perusteluja osin ristiriitaisina. Toisaalta perusteluissa selostetaan, että pykälässä olisi kyse lähinnä lain soveltamisen ohjaamisesta yleisellä tasolla. Toisaalta ehdotuksen vaikutustenarviointiosiossa todetaan ehdotuksella olevan merkittäviä välillisiä positiivisia vaikutuksia monimuotoisuuteen. Epäselväksi jää, miten merkittävät vaikutukset syntyisivät, jos ehdotettua pykälää ei käytettäisi perusteena uusille tai aiempaa laajemmille selvittämismenettelyille. Ehdotuksesta ei saa käsitystä siitä, mikä käytännössä muuttuisi ja miten.

Ehdotuksen vaikutuksiin liittyen MTK pitää ongelmallisena sitä, että selvilläoloa koskevan pykälän vaikutuksia arvioitaessa ei ole paneuduttu välillisiin vaikutuksiin eikä eri lakien ja säännösten yhteisvaikutuksiin. Perusteluissa todetaan vain lyhyesti, että ehdotuksella ei arvioida yksinään olevan merkittäviä suoria kustannusvaikutuksia. Selvilläolon suhde esimerkiksi varovaisuusperiaatteeseen tai lajien ja luontotyyppien suojelua koskeviin säännöksiin jää epäselväksi. Myös pykälän arviointi suhteessa omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen, perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin sekä oikeusturvan takeisiin on varsin vähäistä.

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

10 § Luonnonsuojelun valtion viranomaiset

3 §:n kohdalla lausumaansa viitaten MTK toteaa, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävässä ei tule viitata luonnon monimuotoisuuden kestäväseen käyttöön. Mikäli kestäväseen käytön mainitsemista kuitenkin pidettäisiin tarpeellisena, se tulisi pelkän luonnon monimuotoisuuden sijaan kytkeä laajemmin luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestäväseen käyttöön. Tämä olisi yhdenmukaista sen kanssa, mitä lain tavoitteista 1 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi.

12 § Kunta

3 §:n kohdalla lausumaansa viitaten MTK toteaa, että kunnan tehtävässä ei tule viitata luonnon monimuotoisuuden kestäväseen käyttöön. Mikäli kestäväseen käytön mainitsemista kuitenkin pidettäisiin tarpeellisena, se tulisi pelkän luonnon monimuotoisuuden sijaan kytkeä laajemmin luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestäväseen käyttöön. Tämä olisi yhdenmukaista sen kanssa, mitä lain tavoitteista 1 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi. Lisäksi MTK katsoo, että luonnon monimuotoisuuden suojelun sijaan sanamuotoon tulisi kirjata vain luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Luonnon monimuotoisuutta on mahdollista edistää monenlaisin toimin, joten vain suojeluun viittaaminen antaa virheellisen mielikuvan kokonaisuudesta. Vastaava havainto koskee myös maisemia.

MTK huomauttaa, että nykyisin voimassa olevan luonnonsuojelulain perusteluissa ei ole selostettu, mitä kunnan edistämistehtävällä tarkoitetaan. MTK kiinnittää huomiota siihen, että ehdotukseen kirjatut perustelut eivät juurikaan muuttaisi tilannetta nykyisestä. Perusteluissa todetaan kuntien olevan keskenään hyvin erilaisia, minkä vuoksi kunnan edistämistehtävä olisi perusteltua pitää

yleistasoisena. Tällöin kunnilla säilyisi mahdollisuus valita olosuhteisiinsa parhaiten sopivia ja myös paikallisesti hyväksyttäviä edistämisen keinoja. MTK yhtyy näkemykseen kuntien erilaisuudesta, mutta toteaa silti, että kunnan tehtävää ja sen toteuttamistapoja ei ole määritelty riittävän tarkkarajaisesti. Kuntien erilaisuudesta huolimatta maanomistajien oikeuksien tulee toteutua eri puolilla Suomea yhdenvertaisella tavalla. Maanomistajan asema esimerkiksi korvausten suhteen ei voi olla riippuvainen siitä, millä ohjauskeinolla luonnonsuojelua toteutetaan. Käytännössä tällä hetkellä kuitenkin on niin, että esimerkiksi luonnonsuojelutarkoituksen vuoksi asetetusta kaavamerkinnästä tai -määräyksestä aiheutuva haitta voi jäädä korvaamatta.

Pykälässä ja sen perusteluissa tulisi ottaa paremmin huomioon se seikka, että kunnan edistämistehtävän toteuttamismahdollisuudet ovat riippuvaisia muiden lakien mukaisista toteuttamisvälineistä ja siitä, kenen omistamalla alueella edistämistehtävää toteutetaan. On tunnistettava kaksi osa-aluetta: kunnan omistamat alueet ja muiden omistamat alueet. Näiden molempien osalta edistämistehtävän iso päätavoite eli yleinen luonnon monimuotoisuuden edistäminen voi hyvinkin olla sama, mutta toteutustapoihin liittyvät eroavaisuudet on huomioitava. Tätä seikkaa olisi syytä selostaa perusteluteksteissä. Pykälällä tavoiteltujen luonnon monimuotoisuutta edistävien vaikutusten, maanomistajien oikeuksien sekä maaseudun elinkeinojen kannalta merkittävää on nimenomaan se, miten edistämistehtävää käytännössä toteutetaan.

Edistämistehtävän käytännön toteuttamisen osalta MTK kiinnittää huomiota siihen, että perusteluissa ei ole juurikaan tarkasteltu pykälän suhdetta muuhun lainsäädäntöön. Luonnonsuojelulaissa kunnalle osoitettaisiin vain muutamia konkreettisia tehtäviä, joten pykälässä kuvatun yleisen edistämistehtävän toteuttamisen kannalta muun toiminnan ja siten myös muun lainsäädännön merkitys on olennainen. Perusteluissa viitataan siihen, että edistämistehtävä heijastuisi maankäytön suunnitteluun ja kaavoitukseen. MTK pitää tätä ongelmallisena ja toteaa, että kokonaisuuden hahmottaminen ja hyväksyttävyyden varmistaminen edellyttävät eri toteutuskeinojen tarkempaa analysointia. Kuten edellä on todettu, edistämistehtävää ei voida toteuttaa samalla tavalla kunnan omistamilla alueilla ja muiden omistamilla alueilla. Lisäksi suunnittelun ja varsinaisen toteutuksen ero tulee tunnistaa myös maanomistajiin kohdistuvien vaikutusten tasolla: esimerkiksi uusien suojelualueiden merkitseminen kaavoihin ilman selvää toteutusmenettelyä ja toteutuksen vaatimaa riittävää rahoitusta on kestäväntöntä muun ohella omaisuudensuojan toteutumisen näkökulmasta.

Kaavoituksen osalta kunnalla on luonnonsuojelulaissa mainitun edistämistehtävänsä valtuuttamana varsin suuri harkintavalta painottaen tiettyjä kaavan sisältövaatimuksia. Käytännössä tuomioistuimien ei juurikaan pysty arvioimaan luonnonsuojeluun tai ilmastonmuutokseen liittyviä kaavaratkaisuja ja niiden oikeellisuutta. MTK katsoo, että vallan kolmijako-oppi on romuttunut liian laveassa sääntelykehikossa. MTK haluaa vielä nostaa esiin tarpeen pohtia suhdetta kunnan edistämistehtävän ja luonnonsuojelupolitiikan harjoittamisen välillä. Monissa kunnissa kaavoitusta käytetään luonnonsuojelun välineenä alueilla, joilla ei välttämättä ole luonnonsuojelulain tai muun lainsäädännön nojalla perusteita käytönrajoituksiin. MTK:n näkemyksen mukaan toiminnassa on tosiasiaa kyse luonnonsuojelupolitiikan harjoittamisesta, joka ei täytä hallinnon oikeusperiaatteita ja oikeusturvaan liittyviä vaatimuksia eikä turvaa omaisuudensuojaa. MTK kuitenkin huomauttaa, että luonnonsuojelulain mukainen edistämistehtävä ei ole eikä sen myöskään tule olla sama asia

kuin luonnonsuojelupolitiikan harjoittaminen. Luonnonsuojelupolitiikan harjoittamista ei ole lailla säädetty kuntien tehtäväksi, joten edistämistehtävän rajat on selkeästi tunnistettava ja niitä on noudatettava.

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

14 § Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma

MTK toteaa kansallisen biodiversiteettistrategian ja siihen liittyvän toimintaohjelman olevan vakiintunut osa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen liittyvää kokonaisuutta. Suomi on CBD-sopimuksen osapuoli ja sopimuksen toimeenpanoon kuuluu myös kansallista strategiatyötä, joten kansallisesta biodiversiteettistrategista ja siihen liittyvästä toimintaohjelmasta säätäminen luonnonsuojelulaissa on perusteltua.

MTK kiinnittää kuitenkin huomiota pykälän 3 momentin sanamuodon ja perustelujen väliseen eroon toimintaohjelman hyväksymiseen liittyen. Pykälän 3 momentin sanamuodon mukaan valtioneuvosto hyväksyisi vain kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian. Perustelujen mukaan valtioneuvosto hyväksyisi sekä strategian että toimintaohjelman. MTK pitää selvyuden vuoksi tarpeellisena, että säännöksen sanamuoto muutetaan perusteluja vastaavaksi niin, että valtioneuvosto hyväksyy myös toimintaohjelman. Toimintaohjelma konkretisoi yleisempiä strategisia tavoitteita, joten sen merkitys on keskeinen. Näin ollen myös toimintaohjelma on aiheellista saattaa valtioneuvoston käsiteltäväksi.

MTK ei kannata alueellisten toimeenpanosuunnitelmien sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. Suunnitelmia ja strategioita ei tule pitää itsetarkoituksena, sillä kustannustehokkuuden edistämiseksi päällekkäisyyksiä on vältettävä. Mahdollisesti laadittavista alueellisista toimeenpanosuunnitelmista olisi saatava todellista lisäarvoa ja nekin olisi kyettävä laatimaan eri tahojen yhteistyönä vuorovaikutuksellisessa ja avoimessa prosessissa. Ilman erityistä tarvetta paikallis- ja aluetasolla resursseja ei kannattane käyttää päällekkäiseen suunnitteluun, vaan jo ylemmällä tasolla asetettujen tavoitteiden toimeenpanoon. MTK pitää eri tahojen yhteistyön edistämistä myös paikallis- ja aluetasolla erittäin tärkeänä, mutta sekään ei edellytä erillistä toimeenpanosuunnitelmaa.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että alueellisen toimeenpanosuunnitelman laatimisesta vastaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Kokonaiskestävyyden kannalta olisi ongelmallista, mikäli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaisi tehtävää yleisen ympäristöedun valvojan roolissaan ilman kaikkien erilaisten vastualueidensa tasapainoista huomioimista.

MTK ennakoi, että alueellisissa toimeenpanosuunnitelmissa huomio kohdistuisi kuntien ja maakuntien keskeisen roolin vuoksi todennäköisesti erityisesti kaavoitukseen. Tähän viittaa myös vaikutustenarviointiosioon sisältyvä kirjaus siitä, että alueellisten toimeenpanosuunnitelmien kautta voitaisiin turvata luontoarvoja maankäytön suunnitteluun ja ympäristönkäyttöön heijastuen. Esimerkkinä on mainittu soidensuojelun täydennysohjelmaehdotuksen toteuttaminen maakuntakaavoituksella Pohjois-Pohjanmaalla. MTK pitää ehdotettua kehityssuuntaa erittäin

ongelmallisena. Oikeusvaikutuksia ei voida luoda vahvistamattomien ehdotusten perusteella. Kaavoitukseen perustuvan luonnonsuojelun osalta MTK viittaa myös siihen, mitä se on 12 §:n ja 66 §:n kohdalla lausunut. Lisäksi MTK huomauttaa vielä, että alueiden suunnittelujärjestelmä ei tunnista menettelyä, jossa kaavoitusta ohjattaisiin alueellisella toimeenpanosuunnitelmalla. Erilaisten suunnitelmien valuminen kaavoituksen kautta maanomistajien vastuulle ei ole oikeusvaltiossa hyväksyttävää ottaen huomioon, että kaavoituksessa maanomistajia ei kuulla suoraan eikä heillä ole mahdollisuutta valittaa kaavaratkaisuista muutoin kuin laillisuusperusteella.

15 § Vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelmat

MTK korostaa kannattavansa vapaaehtoisuuden ensisijaisuutta luonnonsuojelun toteuttamisessa. Perustelujen mukaan vapaaehtoisuuteen perustuvien toimintaohjelmien säädösperustaa on tarpeen vahvistaa. MTK pitää erittäin tärkeänä sen varmistamista, että säädösperustaan liittyvät mahdolliset puutteet eivät vaikeuta METSO- ja Helmi-ohjelmien toteutusta.

19 § Luonnonsuojelun seuranta

MTK pitää luonnon monimuotoisuuteen liittyvää seurantaa tärkeänä. Mikäli seurannan perusteella ilmenee tarve ryhtyä valmistelemaan toimenpiteitä, jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on varmistettava riittävä vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Ministeriöiden ja muiden toimivaltaisten viranomaisten ohella on siis tunnistettava myös muiden toimijoiden rooli ja osallisuus. Näin ollen MTK pitää tarpeellisena, että pykälän 2 momenttiin lisätään uusi virke esimerkiksi seuraavasti: ”Toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee varmistaa riittävä vuorovaikutus keskeisten tahojen kanssa.”

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

MTK pitää erittäin tärkeänä, että luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen kehitetään vapaaehtoisuuteen ja kannustavuuteen perustuvia toimintamalleja. MTK pitää 4 lukua merkittävänä osana kokonaisuutta, sillä luvun tarkoituksena on edistää vapaaehtoisia luonnon monimuotoisuutta parantavia toimenpiteitä valtion tuella. MTK toteaa esittäneensä näkemyksensä tavaroina ja palveluina myönnettävän tuen osalta luonnonsuojelulain muutoksen 732/2020 yhteydessä, joten se ei toista niitä tässä.

31 § Avustus luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen

MTK kannattaa sitä, että lakiin jo sisältyvien tavaroina ja palveluina myönnettävää tukea koskevien säännösten lisäksi luonnonsuojelulakiin otettaisiin rahallista avustusta koskeva sääntely. Perusteluissa todetaan yleisesti, että harkinnanvaraista avustusta voitaisiin myöntää luonnon monimuotoisuutta ja luonnon- ja kulttuurimaiseman suojelua ja hoitoa edistäviin hankkeisiin sekä

luonnon monimuotoisuutta koskevaan tutkimukseen ja kehitystyöhön. Ehdotuksesta ei kuitenkaan tarkemmin ilmene, miten ja milloin uutta avustusjärjestelmää olisi tarkoitus alkaa toimeenpanna.

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

-

6 luku Luonnonsuojelualueet

44 § Luonnonsuojelualueet ja niiden perustamisedellytykset

MTK ei kannata ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvän kohdan sisällyttämistä luonnonsuojelualueiden perustamisedellytyksiin. Ehdotettu perustamisedellytys olisi liian täsmentymätön.

Perusteluissa todetaan, että ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta erityistä merkitystä voisi olla esimerkiksi alueella, jonka lisääminen luonnonsuojelualueverkostoon parantaisi merkittävästi luonnonsuojelualueiden kytkeytyneisyyttä turvaamalla eliölaajien välttämättömän siirtymisen suojelualueiden välillä. Perusteluissa kuvattu kytkeytyneisyyttä painottava esimerkki vaikuttaisi voivan tulla kyseeseen varsin monenlaisissa kohteissa. MTK:n näkemyksen mukaan sen ei siis voida katsoa olevan osoitus erityisestä merkityksestä. Ylipäätään on huomioitava myös se, että esimerkiksi sopeutumiseen liittyvät seikat eivät välttämättä ole selvässä yhteydessä alueella oleviin varsinaisiin luonnonarvoihin, joiden turvaamiseen luonnonsuojelualueiden perustamisessa lienee resurssien rajallisuuden vuoksi välttämätöntä keskittyä.

Lisäksi MTK kiinnittää huomiota luonnonsuojelualueiden perustamisedellytysten ja väliaikaista toimenpidekieltoa koskevan 124 §:n väliseen yhteyteen. Ehdotetun 124 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi tietyin edellytyksin kieltää luonnonsuojelualueen perustamisedellytykset täyttävän alueen käyttämisen väliaikaisella toimenpidekiellolla. MTK pitää mahdollisena sitä, että ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvän tulkinnanvaraisen ja täsmentymättömän perustamisedellytyskriteerin sisällyttäminen lakiin voisi laajentaa väliaikaisen toimenpidekiellon käyttömahdollisuuksia.

MTK huomauttaa vielä, ettei ilmastonmuutokseen sopeutumista koskeva erillinen kohta ole tarpeen senkään vuoksi, että ilmastonmuutoksen sopeutumiseen liittyviä erityisen painavia näkökohtia voitaneen ottaa huomioon 5 kohtaa perusteena käytettäessä. Kyseinen kohta koskisi luontotyyppin tai eliölaajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai saavuttamista, johon ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvät seikat voivat yhtenä osatekijänä liittyä. Mikäli ilmastonmuutokseen sopeutuminen katsottaisiin kuitenkin asiaksi, jonka olisi syytä olla sanamuodossa nimenomaisesti mainittuna, se voitaisiin sisällyttää osaksi 5 kohtaa. Vaihtoehtoisesti ilmastonmuutokseen sopeutuminen voitaisiin sisällyttää pykälän sanamuotoon niin, että se olisi seikka, joka voitaisiin täydentävänä tekijänä ottaa huomioon muiden perustamisedellytysten yhteydessä. Joka tapauksessa ilmastonmuutokseen sopeutumisen ei ole tarpeen olla oma erillinen perustamisedellytyksensä.

Ehdotuksen vaikutuksiin liittyen MTK toteaa pitävänsä mahdollisena sitä, että ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta tärkeinä pidettyjä alueita alettaisiin merkitä kaavoihin. Kaavalla voitaisiin pyrkiä ohjaamaan esimerkiksi käytettäviä metsänhoitotapoja tai rajoittamaan metsätaloustäyttöä kokonaan. MTK kiinnittää huomiota jo nykyisin säännöllisesti vastaan tulevaan ongelmaan, joka johtuu siitä, että kaavaan merkittyä suojelua ei voida käytännössä toteuttaa. Mikäli kaavassa suojeltavaksi merkitty kohde ei esimerkiksi täytäkään luonnonsuojelualueen perustamisedellytyksiä tai mikäli sen toteuttamiselle ei ole rahoitusta, suojelumerkintä voi jäädä rasittamaan maanomistajaa ilman, että aiheutuva haitta tulee korvatuksi. MTK korostaakin, että kaavoitusta ei tule käyttää luonnonsuojelun välineenä uusien luonnonsuojelualueiden perustamisen osalta.

45 § Kansallispuisto

Yleisenä kansallispuiston perustamiseen liittyvänä lähtökohtana MTK tuo esiin sen, että vähimmäispinta-alasta riippumatta kansallispuiston perustamisedellytysten on täyttyvä koko kansallispuistoon sisällytettävällä alueella. MTK pitää tarpeellisena, että asia tuodaan perusteluissa selvemmin ilmi. Vähimmäispinta-alan nostamisen ei pidä johtaa siihen, että kansallispuistoon sisällyttävien alueiden laadusta tingittäisiin tai suojeltavan alueen pinta-alaa muutoin tarpeettomasti kasvatettaisiin kokorajan saavuttamiseksi. Tähän liittyen MTK pitää olennaisena perusteluihin kirjattua toteamusta siitä, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ei lähtökohtaisesti edellytä kansallispuiston perustamista.

48 § Yksityinen luonnonsuojelualue

Ehdotuksen mukaan pykälän 2 momentin nojalla luonnonsuojelualue voitaisiin perustaa yksityisen omistamalle alueelle ilman maanomistajan hakemusta tai suostumusta, jos valtioneuvosto on jo tehnyt päätöksen alueen suojelemisesta luonnonsuojeluohjelman hyväksymisen yhteydessä tai päättäessään Natura 2000 -verkoston alueen suojelusta luonnonsuojelulain keinoin. MTK kiinnittää huomiota siihen, että nykyisin voimassa olevan luonnonsuojelulain vastaavassa pykälässä mainitaan vain valtioneuvoston hyväksymä luonnonsuojeluohjelma, mutta ei Natura 2000 -verkostoa.

MTK:n käsityksen mukaan ehdotus tarkoittaisi käytännössä sitä, että mahdollisuudet perustaa luonnonsuojelualue ilman maanomistajan hakemusta tai suostumusta laajenisivat. MTK pitää muutosta merkittävänä. Tästä huolimatta perusteluissa ei ole riittäväällä tavalla selostettu, miksi tällainen muutos olisi tarpeen ja miten se vaikuttaisi maanomistajien asemaan. Perusteluista ei myöskään käy ilmi, paljonko tämän säännöksen soveltamisen piiriin kuuluvia alueita tällä hetkellä olisi. MTK pitää välttämättömänä, että perusteluja näiltä osin täydennetään.

Valtioneuvoston 20.8.1998 tekemässä päätöksessä, joka koskee eräiden alueiden sisällyttämistä Natura 2000 -verkostoon, todetaan, että alueen suojelun toteuttamistapaa koskeva maininta ei ole maanomistajaa sitova. Viranomaiset eivät sen sijaan voi maanomistajaa kuulematta päättää toteuttamistavan muutoksesta. MTK pitää toteuttamistapaa koskevan maininnan oikeudellista merkitystä säännöksen kannalta olennaisena. Edellä todetusta johtuen MTK on siinä käsityksessä, että viranomaisen ei voi maanomistajaa kuulematta muuttaa toteuttamistapaa esimerkiksi metsälain tai maa-aineslain sijaan luonnonsuojelulain ja sen jälkeen vastoin maanomistajan suostumusta perustaa yksityistä luonnonsuojelualuetta ehdotetun säännöksen nojalla. MTK pitää välttämättömänä, että asian merkittävyyden vuoksi perusteluita täydennetään siten, että epäselvyyksiä ehdotetun säännöksen soveltamisesta ja vaikutuksista ei esimerkiksi toteuttamistavan oikeudelliseen merkitykseen liittyen jää.

Lisäksi MTK kiinnittää huomiota siihen tosiasiaan, että Suomen Natura 2000 -verkostoa on täydennetty lukuisia kertoja. Ehdotetun säännöksen ei tule johtaa siihen, että mahdollisten uusien Natura 2000 -verkostoon sisällytettävien alueiden osalta toteuttamistavaksi valitaan luonnonsuojelulaki siitä syystä, että sen myötä yksityisen luonnonsuojelun perustaminen olisi mahdollista myös ilman maanomistajan suostumusta. MTK korostaa, että kunkin alueen luontoarvojen suoja on toteutettava kuhunkin tilanteeseen sopivimmalla tavalla siten, että toteutuksessa ei käytetä voimakkaampia keinoja kuin mitä suojelun tarkoitus vaatii.

51 § Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

MTK kannattaa sitä, että minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen, hirven ja valkohäntäkauriin ajo, haavoittuneen riistaeläimen lopettaminen sekä kuolleen riistaeläimen haltuunotto alueen ulkopuolella tapahtuvaan metsästykseseen liittyvässä tilanteessa sallittaisiin ilman Metsähallituksen poikkeuslupaa. MTK pitää tärkeänä, että metsästykseseen liittyvät toiminnot pystytään suorittamaan sujuvasti ja että metsästystä ei suojelualueisiin liittyvillä rajoituksilla aiheettomasti vaikeuteta tai estetä. Hirvieläinkantojen tehokas hallinta on välttämätöntä liikenneturvallisuuden sekä maa- ja metsätaloudelle aiheutuvien vahinkojen näkökulmasta. Metsästyksellä voidaan myös edistää suojelutavoitteiden saavuttamista ja turvata luontoarvoja, sillä ylitiheät hirvieläinten kannat voivat vaikeuttaa esimerkiksi lehtipuiden uudistumista. Metsästyksellä voidaan vähentää myös vieraslajeihin liittyviä ongelmia.

MTK pitää ehdotukseen liittyvänä puutteena sitä, että villisikaan liittyviä riskejä ja niiden hallinnan tarvetta ei ole tunnistettu. MTK pitää tarpeellisena, että asiaan kiinnitetään jatkovalmistelussa huomiota ja että ehdotusta tältä osin täydennetään.

53 § Muun valtion luonnonsuojelun rauhoitussäännökset

Ehdotuksen mukaan metsästys olisi lähtökohtaisesti sallittu metsästyslain 8 §:n tarkoittamalle alueelle perustettavilla muilla valtion luonnonsuojelualueilla, kun taas metsästyslain 8 §:n tarkoittaman alueen ulkopuolelle perustettavilla muilla valtion luonnonsuojelualueilla se olisi lähtökohtaisesti kielletty. MTK ei kannata ehdotettua sääntelyratkaisua. MTK katsoo, että muulla valtion luonnonsuojelualueella metsästyksen tulee alueen sijainnista ja alueen koosta riippumatta olla lähtökohtaisesti sallittua.

Mikäli luonnonsuojelulaissa kuitenkin myös jatkossa asetettaisiin eri alueet metsästyslain 8 §:n perusteella keskenään erilaiseen asemaan metsästyksen lähtökohtaisen sallittavuuden suhteen, MTK pitää välttämättömänä sitä, että alueen koosta riippumatta metsästys voidaan kuitenkin sallia myös metsästyslain 8 §:n tarkoittaman alueen ulkopuolelle perustettavalla muulla valtion luonnonsuojelualueella. Näin ollen MTK toissijaisesti kannattaa sitä, että valtuutta säätää sallivista poikkeuksista laajennettaisiin koskemaan valtioneuvoston lisäksi myös ympäristöministeriötä.

Lisäksi MTK korostaa tarvetta kuulla lähialueiden maanomistajia sekä maa- ja metsätalouselinkeinojen edustajia jatkossa nykyistä paremmin muilla valtion luonnonsuojelualueilla tapahtuvaa metsästystä koskevia ratkaisuja tehtäessä.

58 § Luonnonsuojelun hoito- ja käyttösuunnitelma

MTK kannattaa sitä, että hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyminen yksityiselle luonnonsuojelualueelle edellyttäisi maanomistajan suostumusta. MTK pitää erittäin tärkeänä sitä perusteluistakin ilmenevää reunaehtoaa, jonka mukaan hoito- ja käyttösuunnitelma ei rajoittaisi maanomistajan oikeuksia tai asettaisi maanomistajalle rauhoituspäätöksestä poikkeavia velvollisuuksia.

60 § Luonnonsuojelun rajojen määrääminen ja merkitseminen

Ehdotuksen mukaan muu valtion luonnonsuojelun alue ja yksityinen luonnonsuojelun alue merkittäisiin maastoon tarvittaessa. MTK huomauttaa, että vaikka luonnonsuojelun rajoja koskevat tiedot ovat saatavilla kiinteistötietojärjestelmästä sekä luonnonsuojelun tietojärjestelmästä, myös maastoon tehdyillä merkinnöillä on käytännön toiminnan sujumuuden kannalta tärkeä merkitys. Ilman merkintää luonnonsuojelun rajan tarkan sijainnin määrittäminen maastossa voi olla hankalaa. Huolellisesta toiminnasta huolimatta rajojen merkitsemättä jättäminen lisää tahattomien virheiden aiheutumisen mahdollisuutta, mitä on pidettävä luontoarvojen säilymisen ja toimijoiden oikeusturvan kannalta ongelmallisena. Näin ollen MTK:n näkemyksen mukaan säännöksen lähtökohdan tulisi olla ehdotettuun nähden päinvastainen. Muun valtion luonnonsuojelun alueen ja yksityisen luonnonsuojelun alueen raja tulisi jättää merkitsemättä maastoon lähinnä vain silloin, kun merkitsemistä on pidettävä ilmeisen tarpeettomana.

62 § Yksityisen luonnonsuojelun lakkauttaminen ja rauhoitusmääräysten lieventäminen

MTK ei kannata sitä, että yksityisen luonnonsuojelun lakkauttaminen ja rauhoitusmääräysten lieventäminen edellyttäisi yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman tapauksessa teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevan vaihtoehdon puuttumista. Vaihtoehdottomuuden ei tule olla poikkeuslupan saamisen ehdoton edellytys, jotta poikkeuslupaharkinnassa on jatkossakin mahdollisuus joustavuuteen ja erilaisten merkityksellisten seikkojen huomiointiin.

Perusteluissa todetaan, että ehdotuksella selkiytettäisiin poikkeuslupaedellytyksiä. Perustelujen mukaan oikeudellinen tilanne ei muuttuisi, sillä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten soveltamiskäytännössä poikkeamisen viimesijaisuus on jo pidempään ollut vakiintunutta tarkoituksenmukaisuusharkintaa. MTK huomauttaa kuitenkin, että teknis-taloudellisten vaihtoehtojen huomiointi poikkeuslupaharkinnan yhtenä osana on erilainen lähtökohta kuin se, että laissa nimenomaisesti säädettäisiin vaihtoehdottomuusedellytyksestä. MTK:n näkemyksen mukaan oikeudellinen tilanne siis muuttuisi poikkeuslupaedellytysten tiukentuessa.

MTK korostaa tarvetta kiinnittää huomiota ehdotuksen mahdollisiin käytännön vaikutuksiin.

Poikkeuslupaedellytykset on asetettava toisaalta siten, että luonnon monimuotoisuus tulee riittävällä tavalla turvattua, ja toisaalta siten, että yhteiskunnan tarpeellinen kehittäminen ei liiaksi vaikeudu tai esty. MTK pitää ehdotuksen vaikutusten arviointia hankaloittavana seikkana sitä, että perusteluissa ei ole selostettu, milloin hankkeen tai suunnitelman voitaisiin katsoa olevan teknisesti ja taloudellisesti vaihtoehtoisella tavalla toteutettavissa. Epäselväksi jää esimerkiksi se, milloin vaihtoehdoisen tavan kustannukset ovat niin korkeita, että vaihtoehtoa ei voida pitää taloudellisesti toteutettavissa olevana.

63 § Luonnonsuojelun heikentämisen hyvittäminen

MTK ei kannata luonnonsuojelun heikentämisen hyvittämistä koskevan pykälän sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. Perustelujen osalta MTK viittaa siihen, mitä se on 11 luvun kohdalla lausunut.

7 luku Luontotyyppien suojelu

MTK pitää luontotyyppien suojelua keskeisenä osana luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta ja siten myös luonnonsuojelulakia. MTK:n näkemyksen mukaan nykyisin voimassa olevan luonnonsuojelulain luontotyyppien suojelua koskevat säännökset ovat selkeitä ja toimivia. Niitä voidaan pitää myös maanomistajien oikeuksien toteutumisen kannalta hyväksyttävänä. Näin ollen MTK ei tunnista ehdotuksessa mainittua tarvetta tehdä sääntelyyn merkittäviä muutoksia. MTK korostaa, että lainsäädännön toimivuutta ja hyväksyttävyyttä ei tule heikentää.

Huolimatta siitä, että MTK ei pidä luonnonsuojelulakiin sisältyvän luontotyyppisuojelelun laajamittaista uudistamista tarpeellisena, se yhtyy kuitenkin näkemykseen luontotyyppisuojelelun kehittämisen yleisestä tarpeesta. Tähän liittyen MTK muistuttaa, että luonnonsuojelulaki ja muu lainsäädäntö ovat yhdessä vapaaehtoisuuteen perustuvien toimintamallien kanssa osa laajempaa kokonaisuutta, jonka avulla luonnon monimuotoisuutta turvataan ja edistetään. Esimerkiksi METSO- ja Helmi-ohjelmien kautta maanomistajalähtöisesti vapaaehtoisuuteen perustuen ja korvausten tukemana voidaan myös luontotyyppisuojelelun osalta edesauttaa ehdotuksessa mainittujen tavoitteiden saavuttamista. Näin ollen MTK painottaa, että luonnonsuojelulain luontotyyppisuojelelun koskevien säännösten ei pidä eikä ole edes tarpeen olla keino, jota käytettäisiin laaja-alaisesti suojellun tai muutoin käytönrajoitusten kohteena olevan pinta-alan lisäämiseksi ilman maanomistajan suostumusta.

Monien luontotyyppien tapauksessa suojelu yksistään ei ole riittävä keino luontoarvojen turvaamiseksi ja edistämiseksi, vaan sen sijaan tai sen lisäksi tarvitaan aktiivisia kunnostus- ja hoitotoimia. Esimerkiksi paahteisissa ympäristöissä on huolehdittava avoimuuden säilymisestä ja lehdoissa on torjuttava kuusettumista. Hoitoa vaativien kohteiden osalta hoidon järjestäminen onnistuu usein sujuvasti muun alueella tehtävän toiminnan yhteydessä. MTK huomauttaakin, että luonnonsuojelulakiin perustuvan, käytönrajoitusten asettamiseen keskittyvän suojelun toimivuus luontoarvojen turvaamisen ja edistämisen keinona vaihtelee luontotyyppistä riippuen. Tästäkin näkökulmasta katsottuna on olennaisen tärkeää, että edellä mainittujen lainsäädännön ulkopuolisten keinojen olemassaolo tunnustetaan.

65 § Uhanalaiset luontotyypit

MTK ei kannata uhanalaisia luontotyyppijä koskevan pykälän sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. MTK korostaa, että luontotyyppien uhanalaisuudella ei tule olla suoraa eikä epäsuoraa oikeusvaikutuksia.

MTK:n näkemyksen mukaan ehdotetun sääntelyn vaikutukset olisivat epäselviä, sillä perusteluissa ei ole selostettu, mitä merkitystä tai vaikutusta luontotyyppien säätämällä uhanalaiseksi olisi. Lainkohdan perusteluissa todetaan vain, että luontotyyppin säätämällä uhanalaiseksi olisi vaikutusta lain 19 §:ssä säädettyä viranomaisten seurantavelvoitteen noudattamiseen. Muita vaikutuksia ei ole tuotu esiin. MTK tunnistaa toki ilman nimenomaista mainintaakin tämän pykälän yhteyden 66 §:ään, mutta huomauttaa, että uhanalaiseksi säätämisen erilaiset suorat ja epäsuorat vaikutukset tuskin rajoittuisivat vain 19 ja 66 §:ään liittyviin seikkoihin.

MTK katsoo, että uhanalaisten luontotyyppien suojelun edistämiseksi sekä esimerkiksi uhanalaisiin luontotyyppisiin liittyvän tietoisuuden lisäämiseksi on käytettävissä muita tehokkaita keinoja sen sijaan, että asetuksessa määriteltäisiin tietyt luontotyypit uhanalaisiksi. Lisäksi MTK muistuttaa, että uhanalaisten luontotyyppien huomioimiseksi tarvitaan ajantasaista, luotettavaa ja kattavaa

paikkatietoa. Keskeistä on myös tietojen saatavuus eli se, miten sujuvasti tieto on hyödynnettävissä käytännön toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. MTK toteaa edellä mainituissa asioissa olevan vielä kehittämisen tarvetta.

66 § Uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyttäessä

MTK ei kannata uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottamista koskevan pykälän sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin.

Perustelujen mukaan ehdotus selkeyttäisi uhanalaisten luontotyyppien oikeustilaa muiden lakien mukaisissa päätöksentekomenettelyissä. MTK kuitenkin katsoo, että ehdotetun säännöksen sisällyttäminen luonnonsuojelulakiin päinvastoin lisäisi päällekkäiseen ja ristikkäiseen sääntelyyn tyypillisesti liittyvää epäselvyyttä. MTK kiinnittää huomiota erityisesti siihen perusteluissakin mainittuun tosiasiaan, että ympäristöön vaikuttavaa toimintaa ohjaavissa laeissa on jo itsessään sääntelyä luonnonarvojen huomioon ottamisesta lakien mukaisessa päätöksenteossa.

Ehdotettu pykälä ei toisi lisäarvoa luonnon monimuotoisuuteen liittyvien vaikutusten näkökulmasta, sillä perustelujenkin mukaan pykälässä tarkoitettu uhanalaisten luontotyyppien huomioon ottaminen perustuisi jo olemassa olevaan muuhun ympäristölainsäädäntöön. Perusteluissa selostetaan, että huomioonottamisvelvoite ei muuttaisi muiden lakien mukaisia luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen edellytyksiä, eikä yksin voisi olla luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen esteenä. Ehdotetulle pykälälle ei siten ole tarvetta. Pelkästään pyrkimys kiinnittää huomiota uhanalaisten luontotyyppien huomioimisen tärkeyteen ei ole riittävä peruste sisällyttää ehdotettua pykälää luonnonsuojelulakiin.

Perusteluissa todetaan, että vaikka ehdotettu pykälä ei muuttaisi muiden lakien mukaisia luvan tai suunnitelman hyväksymisen edellytyksiä, se edellyttäisi kuitenkin viranomaiselta aiempaa selvemmin harkintaa päätöksenteon yhteydessä. Perusteluista ei kuitenkaan ilmene, että luontoarvojen huomioimisessa olisi tähän saakka ollut puutteita. MTK:n tiedossa ei ole, että eri lakien mukaisissa luvan myöntämistä tai suunnitelman hyväksymistä koskevat viranomaispäätökset olisivat perusteluiltaan riittämättömiä esimerkiksi luontoarvoihin liittyvien seikkojen osalta. Näin ollen tästäkin näkökulmasta katsottuna ehdotetulle pykälälle ei ole tarvetta.

MTK toteaa, että mikäli uhanalaisten luontotyyppien huomioonottamisessa kuitenkin olisi puutteita ja mikäli ne sen vuoksi olisi tarpeen ottaa nykyistä paremmin huomioon tiettyjen lakien mukaisissa lupaprosesseissa tai lupaharkinnassa taikka kaavoituksessa, asiasta tulisi säätää suoraan kyseisissä laeissa luonnonsuojelulain sijaan. Tämä johtuu siitä, että nyt tarkoitettu huomioonottamisvelvollisuus kytkeytyisi tiettyissä laissa nimenomaisesti säädettyihin menettelyihin, joista ei siis säädettä luonnonsuojelulaissa. Lainsäädännön selkeyden kannalta ei ole hyväksyttävää, että samasta asiasta säädettäisiin useissa eri laeissa hieman erilaisin sanamuodoin. Tästä

näkökulmasta katsottuna ehdotettu pykälä olisi omiaan hämärtämään eri lakien välistä tehtävänjakoa sekä eri lakien mukaisia luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen edellytyksiä.

MTK ei pidä ehdotetun säännöksen vaikutuksia hallittavina ja ennakoitavina eikä säännöstä käytännön kannalta toimivana. Esimerkiksi kaavoituksen osalta MTK näkee ilmeisen riskin siinä, että säännöstä sovellettaisiin eri kunnissa eri tavoin, mikä asettaisi maanomistajat eriarvoiseen asemaan. MTK huomauttaa, että kaavoituksesta johtuvat ja erilaisin perustein asetut metsien käyttöä koskevat rajoitukset aiheuttavat jo nykyisin maanomistajan oikeuksien kannalta ongelmallisia tilanteita. Tämä kehityssuunta tulisi kääntää, eikä sitä ainakaan tulisi nyt ehdotetun kaltaisilla säännöksillä vahvistaa. Kaavoitukseen liittyvien seikkojen osalta MTK viittaa myös siihen, mitä se on edellä 12 §:n kohdalla lausunut.

Perusteluissa todetaan, että huomioonottamisvelvoite ei asettaisi itsenäisiä maankäytöllisiä rajoitteita. MTK kuitenkin huomauttaa, että ehdotuksen vaikutusten osalta ei ole riittävällä tavalla tunnistettu ja arvioitu välillisiä vaikutuksia eikä eri lakien ja säännösten yhteisvaikutuksia. MTK huomauttaa mainittujen seikkojen olevan olennaisia myös korvauskysymysten kannalta. Korvausasioiden tarkastelua ei tule sivuuttaa vain sillä perusteella, että ne tulevat otetuiksi huomioon muiden lakien mukaisissa menettelyissä. Esimerkiksi kaavoituksesta maanomistajalle aiheutuva luonnonsuojeluun kytkeytyvä haitta ei välttämättä aina tule korvatuksi.

Perustelujen mukaan huomioonottamisvelvollisuudella olisi merkittäviä positiivisia monimuotoisuusvaikutuksia. MTK:lle on epäselvää, miten vaikutukset syntyisivät, jos kyse olisi perusteluissa selostetun mukaisesti lähinnä oikeustilaa selkiyttävästä muutoksesta. MTK kiinnittää huomiota myös siihen, ehdotetun pykälän vaikutuksia lupiin ja kaavoitukseen liittyviin valitusprosesseihin ei ole arvioitu.

67 § Suojellun luontotyyppien rajauspäätös

MTK pitää tärkeänä yleisenä lähtökohtana sitä, että luontotyyppilistan mahdollinen laajentaminen perustuu luotettavaan tietoon ja todelliseen tarpeeseen. Lisäksi suojeltavat luontotyypit rajausperusteineen on määriteltävä tarkasti ja suojelu on kohdennettava vain erityisen arvokkaisiin kohteisiin. Näiden edellytysten täytyessä MTK suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti luontotyyppilistan ajantasaisuuden arviointiin sekä pitää mahdollisena rajattavien luontotyyppien joukon hallittua laajentamista. Jatkovalmistelussa on esimerkiksi luonnonsuojeluasetusta laadittaessa varmistettava, että edellä mainitut näkökohdat tulevat täysimääräisesti huomioiduiksi.

Nykyisin lista koostuu luontotyypeistä, jotka on tunnistettu erityisen arvokkaiksi elinympäristöllisen monimuotoisuuden esiintymiksi ja jotka on mahdollista selvästi erottaa muusta ympäristöstä. MTK kiinnittää huomiota luontotyyppisuojelelun periaatteelliseen lähtökohtaan, joka ilmenee nykyisen

luonnonsuojelulain perusteluista seuraavasti: ”Luonnonsuojelulain luontotyyppien suojelun piiriin otettaisiin vain kaikista arvokkaimmat luontotyypit eli sellaiset, joita maassamme on niin vähän, että ne tarvitsevat yleistä suojelua.” MTK toteaa tämän lähtökohdan olevan tarkoituksenmukainen nykyäänkin.

Lisäksi MTK muistuttaa vielä, että monipuolisia ja mahdollisesti myös pinta-alaltaan suurempia luontotyyppikokonaisuuksia voidaan turvata esimerkiksi METSO- ja Helmi-ohjelmien avulla. Tämän ansiosta suojellun luontotyypin rajauspäätöstä koskevassa pykälässä on perusteltua keskittyä vain erityisen arvokkaisiin ja harvinaisiin kohteisiin. MTK korostaa, että listalle ei pidä ottaa luontotyyppisiä, joiden rajaamiseen ei ole todellista aikomusta tai realistisia toteutusmahdollisuuksia. Listan tekemisen lähtökohdaksi pitää olla, että listalle valitaan vain ne aidosti rajausta tarvitsevat kohteet, jolloin lähtökohdaksi tulee se, että kaikki ne alueet, jotka täyttävät kriteerit, rajataan ennemmin tai myöhemmin. Samalla on asianmukaista varmistaa, että toimeenpanoon on varattu riittävät resurssit.

Jotta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen liittyvän toiminnan hyväksyttävyyttä saataisiin ylläpidettyjä ja lisättyä, on tarpeellista priorisoida vapaaehtoisia toimintamalleja silloin, kun niitä tosiasiansa on jo olemassa ja käytettävissä. Hyväksyttävyyden kannalta voi olla haitallista, jos maanomistajalle kerrotaan ensin vapaaehtoisen suojelun mahdollisuudesta, mutta jos tämä ei siitä kiinnostu, käytetään luontotyyppisuojeleluun liittyvää maanomistajan tahdosta riippumatonta rajaustenmenettelyä. Esimerkiksi METSO-ohjelmaan soveltuvien luontotyyppikohteiden saamista METSO-menettelyjen piiriin on mahdollista edelleen tehostaa tekemällä kohdennettua markkinointia maanomistajille alueellisten yhteistyöryhmien kautta.

MTK korostaa, että kaikkien luonnonsuojelulain mukaisten suojeltavien luontotyyppien ja niiden ominaisuuksien määrittelyn tulee olla tarkkaa. Tämä on tärkeää, jotta suojelu kohdentuu oikein eli on ekologisesti vaikuttavaa ja kustannustehokasta. Myös rajauspäätösten tekeminen sekä lainsäädännön ennakoitavuus ja yhdenvertainen soveltaminen edellyttävät mahdollisimman tarkkoja määrittelyjä. Pitää olla selvää, mitkä kohteet voidaan rajata ja mitkä ei. Luontotyyppien suojelussa on kyse omaisuudensuojan rajoituksesta, jonka sallittavuus edellyttää muun ohella täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen täyttymistä. Tilanne ei ole maanomistajan oikeuksien kannalta tyydyttävä, jos viranomaisen tulkinnallisten epäselvyyksien vuoksi kohtelee vastaavia kohteita eri tavoin. Kun lisäksi otetaan huomioon, että luonnonsuojelulain luontotyyppilistalla on tai voi olla merkitystä myös muuhun kuin rajauspäätöksiin (esimerkiksi maankäytön suunnitteluun), täsmällisen määrittelyn tarve korostuu entisestään.

Edellä mainittujen syiden vuoksi MTK suhtautuu kriittisesti rajauserusteiden väljentämiseen liittyviin ehdotuksiin. Sekä tämän pykälän että etenkin 65 §:n yhteyteen liitetyissä perusteluissa viitataan siihen, että luontotyyppien esiintymien määrittelyä ja rajauskäytäntöä olisi tarpeen tarkistaa kattamaan riittävän laaja-alainen ekologinen kokonaisuus. Perustelujen mukaan myös mahdollisesti luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat luontotyypin välittömästä lähiympäristöstä tulisi ottaa huomioon. MTK ei kannata ehdotettua lähestymistapaa ainakaan silloin,

jos se merkitsisi sitä, että jatkossa ennallistamiskelpoisten tai muutoin luontoarvoiltaan vain potentiaalia sisältävien kohteiden sisällyttämisen rajaukseen olisi mahdollista. Kun luontotyypin suojelua koskeva rajauspäätös voitaisiin jatkossakin tehdä vastoin maanomistajan tahtoa, hyväksyttävänä ei voi pitää mitään muuta kuin sitä, että rajauserusteet on lainsäädännössä täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty ja että maanomistajan käyttövapauten puututaan vain välttämättömän verran. Viranomaiselle ei tule jäädä sellaista harkintavaltaa, jossa pakottaviin elementteihin kytkettäisiin mahdollisuus tehdä maanomistajan määräysvaltaa merkittävästi rajoittavia päätöksiä esimerkiksi kohteen luontoarvojen tulevaan kehitykseen liittyvien olettamusten perusteella tai ”varmuuden vuoksi”. Rajattavan kohteen on siis rajauspäätöstä tehtäessä täytettävä esimerkiksi luonnontilaisuuden tai sen kaltaisuuden määritelmä. Edellä todetun perusteella MTK katsoo, että perustelutekstejä on muokattava rajaavampaan suuntaan, jotta omaisuudensuojan rajoitusedellytyksenä oleva täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimus voisi täytyä.

Luontoarvopotentiaalin realisoitumiseen liittyen MTK toteaa vielä, että monien jo listalla olevien ja listalle ehdotettujen luontotyyppien osalta hoito on erittäin tärkeää luontoarvojen ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Mikäli maanomistaja ei ole halukas tekemään hoitotoimia tai mikäli hän ei halua sallia muiden tekemiä hoitotoimia omistamallaan alueella, rajauspäätös ei välttämättä ole tae siitä, että haluttu lopputulos luontoarvojen osalta saavutetaan. Näin ollen rajauksen tekeminen luontoarvoiltaan vähäiselle alueelle tai laadukasta ydinaluetta ympäröivälle, luontoarvoiltaan vähäiselle reuna-alueelle sillä perusteella, että hoidon kautta alueen luontoarvopotentiaali saadaan realisoitua, on kyseenalaista. MTK pitää näiltäkin osin tarpeellisena sitä, että kaikkien luontotyyppien osalta tunnistetaan vapaaehtoisuuteen perustuvien METSO- ja Helmi-ohjelmien mahdollisuudet ja entisestään parannetaan muun ohella myös hoitotoimien houkuttelevuutta riittävin kannustein.

Luontotyyppilistan laajentumista ja rajauserusteiden väljentämistä koskevien ehdotusten lisäksi MTK kiinnittää huomiota siihen, että eräät pykälän keskeiset sanamuodot muuttuisivat nykyiseen luonnonsuojelulakiin verrattuna. Esimerkiksi kieltosäännöstä ehdotetaan muutettavaksi. Nykyisen luonnonsuojelulain mukaan suojeltuihin luontotyypeihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Ehdotuksen mukaan suojellun luontotyypin säilymiselle tärkeän esiintymän hävittäminen tai heikentäminen olisi kielletty. Sanamuodon perusteella huomio tuntuu siirtyvän ominaispiirteistä laajemmin esiintymän koskemattomuuteen. Mikäli näin olisi, MTK ei kannata muutosta. MTK pitää merkittävänä puutteena sitä, että sanamuotojen muuttamisen tarvetta ei ole perusteltu eikä muutoinkaan selostettu tarkemmin.

68 § Tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskielto

MTK ei kannata tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskieltoa koskevan pykälän sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. MTK ei pidä pykälää tarpeellisena, sillä tiukka suojelu voidaan toteuttaa myös 67 §:n mukaisella rajauspäätösmenettelyllä. Muutamalle yksittäiselle luontotyyppille ei ole tarpeen säätää erillistä pykälää, jossa menettelyt ja kieltosäännös olisivat merkittävästi erilaisia kuin muiden suojeltavien luontotyyppien tapauksessa. Lisäksi pykälä olisi maanomistajan oikeuksien

toteutumisen kannalta epätydyttävä ja perustuslaissa turvatus omaisuudensuojan rajoittamisedellytysten näkökulmasta kyseenalainen.

Luontotyyppisuojelua yleisesti koskevien perustelujen mukaan nykyisen luonnonsuojelulain 4 luvun mukainen luontotyyppien rajauspäättösmenettely on osoittautunut suojelun toimivuuden ja tehokkuuden kannalta puutteelliseksi. Tätä perustellaan sillä, että rajauspäättöksiä on tehty varsin vähän. MTK huomauttaa, että rajauspäättösten määrää ei ole aiheellista suoraan yhdistää päätelmään voimassa olevien säännösten toimivuudesta. Rajauspäättösten määrät ovat riippuvaisia viranomaisella käytettävissä olevista resursseista, minkä lisäksi rajauspäättösten määrään on MTK:n käsityksen mukaan vaikuttanut muiden tarkoituksenmukaisempien keinojen käyttömahdollisuuden olemassaolo. Luonnonsuojelulain luontotyyppisiä on mahdollista turvata myös esimerkiksi METSO-ohjelman kautta niin, että suojelu perustuu maanomistajan vapaaehtoisuuteen ja kattaa myös alueellisesti järkevän kokonaisuuden. METSO-ohjelman ja muiden vastaavien ohjauskeinojen toimivuutta ja lisääntynyttä merkitystä ei ole syytä tulkita rajauspäättösmenettelyn toimimattomuudeksi.

Ehdotuksen mukaan heikentämiskielto tulisi voimaan, kun viranomainen on tallentanut esiintymän sijaintia koskevan tiedon luonnonsuojelun tietojärjestelmään ja se on nähtävissä kiinteistörekisterissä. MTK kiinnittää huomiota siihen, että perusteluissa ei kuvata, miten maanomistajaa informoitaisiin alueellaan olevasta tiukasti suojellusta luontotyyppistä. Ehdotetusta pykälästä perusteluineen saa sellaisen käsityksen, että maanomistajan tulisi säännöllisesti erikseen itse tarkistaa, onko hänen alueelleen tehty tiukasti suojeltua luontotyyppiä koskeva merkintä. Tällainen menettely ei olisi käytännössä toimiva, minkä lisäksi se voisi myös lisätä riskiä tiedonpuutteista johtuville tahattomille virheille. Tätä olisi erityisesti hyvin harvinaisten luontotyyppien osalta myös menettelyihin liittyvillä valinnoilla nimenomaan vältettävä.

MTK suhtautuu epäilevästi siihen, että tiukasti suojeltuihin luontotyyppisiin liittyvä menettely olisi hallinnon resurssien kokonaisuuden näkökulmasta merkittävästi edullisempi kuin 67 §:n mukainen rajausmenettely. MTK pitää selvänä, että luontotyyppistä ja sen edustavuudesta varmistuminen, suojeltavan esiintymän rajojen selvittäminen sekä tietojärjestelmään ja kiinteistörekisteriin tehtävät merkinnät edellyttävät hallinnollista työtä. Tästä näkökulmasta katsottuna viranomaiselle ei liene kustannusten näkökulmasta ylivoimaista tehdä 67 §:n mukaista rajauspäättöä varsinkin, kun otetaan huomioon, että molemmissa menettelytavoissa kaikki edellä mainittu tieto olisi yhtä lailla oltava olemassa viranomaisratkaisun perusteeksi.

MTK toteaa lisäksi vielä, että vaikka 67 §:n mukaisesta rajauspäättösmenettelystä aiheutuisikin tässä pykälässä ehdotettuun menettelyyn verrattuna enemmän hallinnollisia kustannuksia, näitä kustannuksia on joka tapauksessa pidettävä tarpeellisina, kun otetaan huomioon se, mitä hyötyjä rajauspäättöksen tekemisestä on. Maanomistajan oikeusturvan ja luonnonsuojelun hyväksyttävyyden kannalta menettelyjen ero on erittäin merkittävä. Lisäksi MTK huomauttaa ylipäätään, että oikeudenmukaisella ja hyväksyttävällä tavalla toteutettavaan luonnonsuojeluun liittyy väistämättä kustannuksia. Kustannustehokkuutta ei pidä tavoitella hyväksyttävyyttä, käytännön toiminnan sujuvuutta ja oikeusturvaa heikentämällä.

MTK pitää erittäin ongelmallisena sitä, että pykälään liittyvät kuulemis- ja oikeussuojakeinot jäävät epäselviksi ja ilmeisen puutteellisiksi. Ehdotuksesta ei ilmene, kuultaisiinko maanomistajaa ennen suojelua koskevan merkinnän tekemistä ja voisiko maanomistaja valittaa tiukasti suojeltua luontotyyppiä koskevasta merkinnästä. MTK pitää täysin mahdollisena sellaista käytännön tilannetta, jossa maanomistaja olisi eri mieltä siitä, onko kyseessä ylipäätään jokin tietty luontotyyppi, onko kohde riittävän edustava tai onko kohteen alueellinen ulottuvuus määritetty oikein. Omaisuudensuojan ja oikeusturvan kannalta selkeät muutoksenhakumahdollisuudet ovat olennaisen tärkeitä. MTK pitääkin merkittävänä puutteena sitä, että perusteluissa ei ole selostettu, millaisessa menettelyssä maanomistaja voisi kyseenalaistaa merkinnän ja vaatia sitä joko muutettavaksi tai kokonaan poistettavaksi. Riittävänä ei voida pitää sitä, että maanomistajalla olisi mahdollisuus hakea poikkeuslupaa. Luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettu tieto tiukasti suojellun luontotyypin esiintymästä voisi mahdollisesti vaikuttaa esimerkiksi kaavoitukseen, minkä vuoksi tietojärjestelmässä ei tule olla virheellisiä tai muutoin ongelmallisia tietoja.

MTK:n näkemyksen mukaan ehdotus ei ole perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvan suhteellisuusvaatimuksen mukainen, sillä ehdotuksen taustalla oleva tavoite olisi saavutettavissa myös muulla tavalla. Ehdotetusta pykälästä luopumisen ei tarvitse välttämättä merkitä pykälään sisällytettäväksi ehdotettujen luontotyyppien turvaamisesta luopumista. Pykälään sisältyviksi ehdotetut luontotyypit voidaan tarvittaessa sisällyttää siihen luontotyyppilistaan, jota koskeva suojelu tulee voimaan viranomaisen rajauspäätöksellä 67 §:n mukaisesti. Jos tarve vaatii, näitä erityisen harvinaisia luontotyyppisiä voitaneen myös priorisoida rajauspäätöksiä tehtäessä. MTK korostaa, että tällainen vaihtoehtoinen lainsäädäntöratkaisu täyttäisi luonnonsuojelulain uudistamiselle asetet yleiset tavoitteet tasapainoisesti niin luonnonsuojelun edistämisen kuin luonnonsuojelun hyväksyttävyyden kannalta, minkä lisäksi se lisäksi turvaisi merkittävästi paremmin omaisuudensuojan toteutumista.

MTK ei pidä perusteluissa mainittua rinnastusta metsälain ja vesilain mukaiseen luontotyyppisuojaan aiheellisena eikä soveltuvana perusteena ehdotetun pykälän säätämiseksi. Metsälakiin ja vesilakiin sisältyvät luontotyypit ovat esimerkiksi yleisyydeltään hyvin erilaisia kuin tähän pykälään sisällytettäväksi ehdotetut luontotyypit. Metsälain ja vesilain luontotyyppien rajaaminen olisi niiden runsaslukuisuudesta johtuen käytännössä mahdotonta, mutta tämän pykälän osalta näin ei sen sijaan olisi.

MTK huomauttaa vielä, että vaikka pykälään sisällytettäisiin vain lukumääräisesti ja/tai pinta-alallisesti suhteellisen vähämerkityksellisiä luontotyyppisiä, pykälää on joka tapauksessa pidettävä periaatteellisesti merkityksellisenä edellä kuvatuilla maanomistajien oikeusturvaan ja luonnonsuojelun hyväksyttävyyteen liittyvillä perusteilla. Periaatteelliseen näkökohtaan liittyen MTK toteaa lisäksi pitävänsä todennäköisenä sitä, että myöhemmin luonnonsuojelulakia mahdollisesti uudistettaessa paine lisätä luontotyyppisiä tähän pykälään olisi huomattava. Mikäli lista ajan myötä laajenisi, se merkitsisi käytännössä siirtymistä yhä enemmän pois päin viranomaisten päätöksillä voimaantulevista suojelurajoitteista. MTK ei pidä tällaista kehityssuuntaa luonnonsuojelulain luontotyyppisuojaan osalta hyväksyttävänä eikä käytännössä toimivana.

69 § Poikkeaminen luontotyyppien suojelusäännöksistä

MTK ei kannata sitä, että luontotyyppien suojelusäännöksistä poikkeamisen edellytykseksi yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman tapauksessa lisättäisiin se, että hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa. Perustelujen osalta MTK viittaa siihen, mitä se on 62 §:n kohdalla lausunut.

MTK ei kannata ekologiseen kompensatioon liittyvän 2 momentin sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. Perustelujen osalta MTK viittaa siihen, mitä se on 11 luvun kohdalla lausunut.

70 § Uhanalaisten luontotyyppien hoito

MTK pitää hyvänä sitä, että luonnonsuojelulaissa tunnistettaisiin luontotyyppien hoidon tärkeä merkitys. On kannatettavaa, että maanomistajien vapaaehtoisia pyrkimyksiä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen tuettaisiin myös erilaisten hoito- ja kunnostustoimien osalta.

8 luku Eliölajien suojelu

73 § Eläinlajien rauhoitussäännökset

Ehdotuksen mukaan pykälän 3 momentissa säädettäisiin eläimen itse tekemän ja toistuvasti käytössä olevan pesän vahingoittamisen kiellosta. MTK ei kannata 3 momentin sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. MTK pitää säännöstä käytännön soveltamisen kannalta hankalana ja vaikutuksiltaan epäselvänä. Perustelujen mukaan 3 momentissa tarkoitettut lajit määriteltäisiin asetuksella, ja niitä olisi 74 §:n 2 momentissa määriteltyjen suurten petolintujen lisäksi arviolta noin 20 kappaletta. MTK toteaa, että eri lajien pesien tunnistaminen lienee ilman erityistä asiantuntemusta useimmissa tilanteissa hankalaa tai jopa mahdotonta. Monissa tilanteissa voisi siis olla epätietoisuutta siitä, olisiko säännös otettava huomioon ja aiheutuisiko siitä joitain rajoitteita. Tästä näkökulmasta katsottuna ehdotetun säännöksen käytännön soveltaminen vaikuttaa ilmeisen hankalalta. Myös ehdotetun sääntelyn vaikutuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta, sillä perusteluista ei tarkemmin ilmene, olisiko kyse itse pesästä vai sen lisäksi myös laajemmin sen ympäristöstä. MTK kiinnittää säännöksen vaikutusten laajuuden näkökulmasta huomiota siihen, että perusteluissa viitataan keskeytyksettömään lintujen elinympäristön suojeluun.

MTK pitää merkittävänä puutteena sitä, että perusteluissa ei ole annettu esimerkkiä 3 momentin käytännön soveltamistilanteesta. Myöskään säännöksen vaikutuksista ei ole esitetty arviota. MTK pitää selvänä, että mikäli säännöksestä voisi aiheutua esimerkiksi maa- tai metsätalouteen

kohdistuvia rajoitteita, niillä voi olla myös taloudellista merkitystä. Tähän liittyen MTK kiinnittää huomiota siihen, että momenttiin ei ehdoteta liittyvän korvaussäännöstä.

MTK kiinnittää vielä huomiota siihen, että perusteluissa on selostettu tahallisuuden käsitettä ja sen tulkintaa 1 momentin eri kohtiin liittyen. MTK toteaa, että maa- ja metsätaloudessa ei ole kyse esimerkiksi eläinlajien yksilöiden tai pesien tahallisesta vahingoittamisesta tai häirinnästä.

74 § Pesäpuiden suojelu

MTK kannattaa sitä, että suurten petolintujen pesäpuiden suojelusta säädettäisiin omassa erillisessä pykälässään. Asiaan liittyen MTK painottaa tarkkojen ja luotettavien pesäpuita koskevien paikkatietojen olevan edellytys sille, että pesät voidaan ottaa huomioon toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa. MTK korostaa, että tiedon kattavuuden ja ajantasaisuuden lisäksi ehdottoman tarpeellista on myös se, että pesäpuita koskeva tieto on sujuvasti saatavissa. Jotta pesäpuiden suojelu toteutuu käytännössä, pesäpuita koskevien tietojen on oltava esimerkiksi maanomistajan ja tätä edustavan toimijan käytettävissä.

76 § Uhanalaisten lajien huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyttäessä

Ehdotuksen mukaan pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, miten laji voitaisiin säätää uhanalaiseksi ja millainen menettely asetuksen tarkistamiseen liittyisi. Asetuksen tarkistamiseen liittyen MTK toteaa, että uhanalaisuusarvioinnin tulokset antavat hyvää tietopohjaa liitteiden muuttamistarpeen arvioimiseen. MTK kuitenkin huomauttaa, että uhanalaisuusarvioinnin tulosten ei pidä suoraan johtaa siihen, että tietyt lajit säädetään asetuksella uhanalaiseksi tai erityisesti suojeltaviksi lajeiksi. Uhanalaisuusarvioinnissa uhanalaiseksi luokittumisen taustalla voi olla monia erilaisia syitä, minkä vuoksi luonnonsuojeluasetuksen liitteiden päivittämisen tulee olla tarkkaan harkintaan perustuvaa. MTK korostaa, että uhanalaisuusarvioinnin tuloksia ei sellaisenaan ole tarkoitettu vietäväksi lainsäädäntöön. Tämän tulisi ilmetä myös lainkohdan sanamuodosta.

Lisäksi MTK korostaa, että uhanalaisten lajien huomioimiseksi tarvitaan ajantasaista, luotettavaa ja kattavaa paikkatietoa. Keskeistä on myös tietojen saatavuus eli se, miten sujuvasti tieto on hyödynnettävissä käytännön toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. MTK toteaa edellä mainituissa asioissa olevan vielä kehittämisen tarvetta.

MTK ei kannata uhanalaisten lajien huomioon ottamista koskevien 2 ja 3 momenttien sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. Perustelujen osalta MTK viittaa siihen, mitä se on 66 §:n kohdalla lausunut. Lisäksi MTK huomauttaa, että tällä hetkellä luonnonsuojeluasetuksessa on lueteltu yli 2 500 uhanalaista lajia. Määrä on niin suuri ja lajijoukko niin monipuolinen, että mitä ilmeisimmin aina

voitaisiin väittää, että huomiointi ei ole ollut riittävää. MTK kiinnittääkin huomiota siihen, että ehdotetun pykälän vaikutuksia lupiin ja kaavoitukseen liittyviin valitusprosesseihin ei ole arvioitu.

78 § Euroopan unionin tärkeinä pitämät eliölajit

Euroopan unionin tärkeinä pitämiin eliölajeihin ja lajisuojeluun liittyen MTK toistaa työryhmätyöskentelyn aikana yhdessä Metsäteollisuus ry:n kanssa tekemänsä ehdotuksen, joka koskee luontodirektiivin IV(a)-liitteen lajien eli tiukkaa suojelua edellyttäviin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelun kehittämistä. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen säilymisen varmistamista edesauttaisi sekä maanomistajien ja metsätalouden toimijoiden oikeusturvaa parantaisi, mikäli luonnonsuojelulaissa säädettäisiin mahdollisuudesta pyytää luonnonsuojeluviranomaiselta sitä sitova ennakkotieto siitä, onko suunniteltu toiminta luonnonsuojelulainsäädännön mukaista.

Ennakkotietomenettely voisi vastata sitä, mitä metsälain 14 c §:ssä säädetään mahdollisuudesta pyytää ennakkotieto erityisen tärkeästä elinympäristöstä. Vastaava menettely olisi myös luonnonsuojelulaissa tarpeen erityisesti liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelua silmällä pitäen. Ennakkotietomenettelyn tarve korostuu esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ei saada riittävää neuvontaa ja ohjeistusta lainsäädännön asettamien velvoitteiden noudattamisen varmistamiseksi. Ennakkotietopyyntö tulisi käytännössä käytettäväksi hankalissa yksittäistapauksissa. Näin ollen siitä ei voida arvioida aiheutuvan kohtuuttoman suuria hallinnollisia kustannuksia sen tuomaan hyötyyn nähden.

MTK pitää tarpeellisena, että tähän ehdotukseen kiinnitetään huomiota jatkovalmistelussa.

79 § Uhanalaisten lajien elinympäristöjen hoito

MTK pitää hyvänä sitä, että luonnonsuojelulaissa tunnistettaisiin lajien elinympäristöjen hoidon tärkeä merkitys. On kannatettavaa, että maanomistajien vapaaehtoisia pyrkimyksiä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen tuettaisiin myös erilaisten hoito- ja kunnostustoimien osalta.

81 § Erityisesti suojeltavan eliölajin avustettu leviäminen

Ehdotuksen mukaan pykälässä säädettäisiin erityisesti suojeltavan eliölajin yksilöiden tai niiden osien siirtämisestä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä kyseisen lajin luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle. MTK kiinnittää huomiota siihen, että pykälässä viitataan vain lajin

luonteisen levinneisyysalueen ulkopuolelle siirtämiseen. MTK pitää mahdollisena sitä, että siirto olisi tarpeen toteuttaa myös lajin luonteisen levinneisyysalueen sisäpuolella. Perusteluissa ei ole selostettu, olisiko erityisesti suojeltavan lajin siirtäminen sen levinneisyysalueen sisäpuolella mahdollista tämän tai joidenkin muiden säännösten perusteella.

MTK huomauttaa, että perusteluissa ei ole riittävästi kuvattu siirtämisen vaikutuksia. Vaikuttaa jäävän epäselväksi, johtaisiko siirto aina myös 77 §:n mukaisen erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikkaa koskevan rajauspäätöksen tekemiseen, vai harkittaisiinko asia erikseen. MTK pitää tarpeellisenä, että perusteluissa tunnistettaisiin myös se tosiasia, että yhteen paikkaan siirretty laji voi myöhemmin itse siirtyä toisaalle aiheuttaen perusteen jonkin luonnonsuojelulakiin sisältyvän säännöksen toimeenpanolle. Tästä syystä ehdotusta voisi olla perusteltua tarkentaa niin, että laji voitaisiin siirtää vain jo ennestään suojellulle alueelle. Tämä olisi tarkoituksenmukaista siitäkin näkökulmasta, että lajisiirron onnistuminen lienee varmempaa nimenomaan luonnonsuojelualueelle kohdistuessaan.

84 § Yleispoikkeus eräistä rauhoitussäännöksistä

MTK kiinnittää huomiota siihen, että pykälän perustelujen mukaan selvilläoloa koskevalla 8 §:llä voisi olla yhteys yleispoikkeusten tulkintaan. Kyseistä pykälää koskeviin kommentteihinsa viitaten MTK katsoo, että kyseinen maininta tulee perusteluista poistaa.

85 § Poikkeaminen eliölajin suojelua koskevista säännöksistä

Ehdotuksen mukaan pykälän 2 momentissa säädettäisiin lintulajeja koskevista poikkeamisen lisäedellytyksistä, jotka vastaisivat lintudirektiivin 9 artiklassa säädetyjä edellytyksiä. Poikkeusperusteisiin ei kuitenkaan sisältyisi 9 artiklan 1 kohdan c-alakohtaa (salliakseen tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti tiettyjen lintujen pienien määrien pyydystämisen, hallussa pitämisen tai muuten asiallisen hyötykäytön). Perustelujen mukaan tämä johtuu siitä, ettei lintujen pyydystämistä ja hyötykäyttöä koskevan perusteen katsota olevan tarpeen luonnonsuojelulain soveltamisalan osalta. MTK toteaa olevansa asiasta eri mieltä. MTK korostaa, että myös kansallisessa lainsäädännössä on oltava ainakin mahdollisuus edellä kuvatulla perusteella poikkeamiseen.

MTK:n käsityksen mukaan c-alakohdan jättäminen pois luonnonsuojelulaista merkitsisi sitä, että Suomi rajaisi kategorisesti itseltään pois kokonaan yhden poikkeusperusteen käyttömahdollisuuden. Jos näin tehtäisiin, poikkeuslupaa ammuttujen valkoposkihanhiin ravintokäyttöön ei voitaisi Suomessa myöntää. Mikäli tämä olisi tilanne, MTK pitää ehdotettua sääntelyratkaisua erittäin epätarkoituksenmukaisena. Jos valkoposkihanhia joudutaan vahinkojen estämiseksi ja vähentämiseksi poikkeuslupiin perustuen ampumaan, ammuttuja lintuja ei ole ainakaan kaikissa tilanteissa mielekäästä haaskata, vaan ne voidaan käyttää ravinnoksi. MTK:n käsityksen mukaan asiallista hyötykäyttöä koskeva poikkeuslupa harkittaisiin erikseen, joten se ei vaikuttaisi lintujen

häirintää ja tappamista koskevan poikkeusluvan arviointiin. Näin ollen lintujen hyödyntäminen ravinnoksi ei muuttaisi poikkeusluvan taustasyitä vahinkojen estämisestä saaliin hankintaan.

Ehdotuksen mukaan pykälän 3 momentissa säädettäisiin Euroopan unionin tärkeinä pitämiä eliölajeja koskevista poikkeamisen lisäedellytyksistä, jotka vastaisivat luontodirektiivin 16 artiklassa säädettyjä edellytyksiä. MTK kiinnittää huomiota siihen, että pykälän 3 momentista ehdotetaan jätettäväksi pois luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e-alakohtaa vastaava kirjaus (salliakseen tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen liitteessä IV olevien lajien yksilöiden ottamisen ja hallussapidon kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa). Perusteluissa tätä seikkaa ei ole käsitelty lainkaan. MTK korostaa, että myös kansallisessa lainsäädännössä on oltava ainakin mahdollisuus edellä kuvatulla perusteella poikkeamiseen.

Ehdotuksen mukaan pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta määräaikaisesti poiketa rauhoitetun lajin häiritsemiskiellosta maantieteellisesti rajatulla alueella tietyin edellytyksin. MTK kannattaa maantieteellisesti rajatulle alueelle myönnettävän poikkeuslupamahdollisuuden sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. MTK pitää kuitenkin ehdotettua säännöstä liian rajattuna. Ensinnäkin sanamuodossa mainitaan vain häiritsemiskiellosta poikkeaminen, mutta ei tappamiskiellosta poikkeamista. Perusteluissakaan ei viitata tappamiseen. Suoraan sanamuodosta on käytävä ilmi, että maantieteellisesti rajatulle alueelle myönnettävällä poikkeusluvalla voidaan sallia myös lintujen tappaminen. Toiseksi huomiota kiinnittää se, että huomioon otettaisiin vain viljelmille aiheutuva vahinko. Sanamuotoon tulee lisätä myös kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille aiheutuva vahinko lintudirektiivin poikkeusperustetta mukaillen. Tämä on tarpeen, sillä vahinkoa voi tulevaisuudessa aiheuttaa myös joku muu laji kuin valkoposkihanhi. Ongelmallista on sekin, että perustelut jättäisivät käytännössä täysin viranomaisen oman harkinnan varaan sen, miten ja millä perusteella ruokailuun, levähtämiseen ja vastaaviin tarpeisiin jätettävät alueet olisi osoitettava ja paljonko niitä olisi oltava. Säännöstä on näiltä osin tarkennettava, jotta alueellisesta poikkeusluvasta olisi käytännössä hyötyä ja jotta siihen liittyvät menettelyt olisivat sujuvia.

MTK ei kannata ekologiseen kompensaatioon liittyvän 8 momentin sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin. Perustelujen osalta MTK viittaa siihen, mitä se on 11 luvun kohdalla lausunut.

9 luku Vaihanta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

91 § Maisemanhoitoalueet

MTK kannattaa sitä, että jatkossa maisema-alueen sijaan käytettäisiin maisemanhoitoalueen käsitettä. MTK kannattaa myös sitä, että nykyisen luonnonsuojelulain sanamuodossa oleva säilyttämisen käsite korvattaisiin jollakin muulla sanalla. MTK ei kuitenkaan pidä ehdotettua suojelemisen käsitettä sopivimpana vaihtoehtona. Säilyttäminen ja suojeleminen tuntuvat molemmat viittaavan staattisuuteen, mikä ei maisemien osalta ole luontevaa. MTK kiinnittää

huomiota myös siihen, että sekä nykyisen luonnonsuojelulain että nyt käsiteltävän ehdotuksen perusteluissa tuodaan esiin, että maisemanhoitoalueilla ei nimenomaan ole kyse alkuperäisen luonnon suojelemisesta. Näin ollen sanaksi olisi tarkoituksenmukaisempaa valita esimerkiksi huomioiminen. Huomioiminen kuvastaisi paremmin sitä, että maisema muuttuu ajassa ja että se on riippuvainen myös ihmistoiminnasta.

92 § Maisemanhoitoalueen perustaminen

Ehdotuksen mukaan maisemanhoitoalueen perustamista koskeva sääntely täsmennettäisiin vastaamaan muotoutunutta osallistavaa käytäntöä, jossa varmistetaan riittävä vuorovaikutteisuus. Perusteluissa todetaan, että maisemanhoitoalueiden valmistelulta on edellytetty paikallista aloitteellisuutta, joka tyypillisesti perustuu esimerkiksi kyläyhdistysten tai kuntien aktiivisuuteen. Valmistelussa keskeistä on ollut paikallisten asukkaiden ja maanomistajien osallistuminen. MTK pitää vuorovaikutteisuuteen ja paikallisten vahvaan tukeen liittyviä näkökulmia erittäin tärkeinä ja ehdotettua muutossuuntaa kannatettavana. MTK kuitenkin huomauttaa, että pykälän sanamuodosta ei jatkossakaan ilmenisi maanomistajien ja muiden keskeisten tahojen laajan kannatuksen olevan maisemanhoitoalueen perustamisen edellytys.

MTK kiinnittää ylipäätään huomiota siihen, että maisemanhoitoalueen perustamiselle ei ole ehdotettu asetettavan selkeitä perustamisedellytyksiä. MTK korostaa olevan välttämätöntä, että perustamisedellytykset ilmenevät suoraan laista. Maisemanhoitoalue voi vaikuttaa maanomistajan mahdollisuuksiin päättää omaisuutensa käytöstä, joten perustamisedellytyksiä ei voi jättää perusteluissa ilmaistujen yleisten periaatteiden varaan. Perustamisedellytysten tuominen pykälätasolle on tarpeellista sekä prosessin selkeyden että maanomistajien oikeusturvan kannalta.

Edellä mainituista syistä johtuen MTK pitää tarpeellisena, että pykälään lisätään uusi 3 momentti esimerkiksi seuraavasti: ”Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua päätöstä ei saa antaa, ellei maisemanhoitoalueen perustamiselle ole maisemanhoitoalueeseen kuuluvaksi ehdotettujen alueiden omistajien ja muiden keskeisten paikallisten tahojen laajaa kannatusta.” Vaihtoehtoisesti MTK ehdottaa, että uuden momentin sanamuotoon haettaisiin vertailukohtaa kansallista kaupunkipuistoa koskevasta maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:n 3 momentista. Kyseisen lainkohdan mukaan puistoon osoitetaan ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Muita alueita puistoon voidaan osoittaa omistajan suostumuksella. Omistajan suostumus ei ole kuitenkaan tarpeen, jos puiston perustamispäätöksessä tai hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei anneta aluetta koskevia määräyksiä.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että hoito- ja käyttösuunnitelman laatimiseen liittyvää vuorovaikutteisuutta ja osallistumista koskevassa 4 momentissa viitattaisiin vain saamelaisten kotiseutualueeseen. MTK korostaa, että vaatimus vuorovaikutteisuuteen ja osallistamiseen on merkityksellinen koko Suomessa. Näin ollen säännöksen sanamuodon tulee tunnistaa asia myös laajemmin siten, että se selvästi koskee saamelaisten ohella muitakin olennaisia tahoja eli kunkin

alueen maanomistajia ja elinkeinoja. Näin ollen MTK pitää tarpeellisena, että pykälän 5 momentin alku kirjoitetaan esimerkiksi seuraavasti: ”Hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta tulee järjestää vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä maisemanhoitoalueeseen kuuluvien alueiden omistajien ja muiden keskeisten paikallisten tahojen kanssa. - -”

93 § Maisemanhoitoaluetta koskevat määräykset

91 §:n kohdalla lausumaansa viitaten MTK katsoo, että pykälän 1 momentissa olisi sopivampaa käyttää suojelemisen sijaan esimerkiksi huomioimisen käsitettä.

Ehdotuksen mukaan määräykset eivät saisi aiheuttaa kiinteistön omistajalle merkityksellistä haittaa. MTK katsoo, että korvauskynnystä tulisi alentaa merkityksellisestä haitasta vähäistä suurempaan haittaan. Perustelujen osalta MTK viittaa siihen, mitä se on 112 §:n kohdalla lausunut.

97 § Kieltoaulut

MTK pitää tarpeellisena, että pykälästä poistetaan sanat ”lakiin nojautuvaa”. MTK muistuttaa, että jos jokamiehenoikeuksia käytettäessä aiheutetaan vähäistä suurempaa haittaa, toiminta ei kuulu jokamiehenoikeuksien piiriin. Näissä tilanteissa maanomistajan sietämisvelvollisuus ylittyy, jolloin maanomistajalla voidaan tulkita olevan peruste kieltoaulun asettamiselle vähäistä suurempaa haittaa aiheuttavan toiminnan (esim. maastopyöräily) osalta. Näin toimimalla ei kielletä jokamiehenoikeuksien käyttöä yleisesti, vaan ainoastaan jokamiehenoikeuksien nojalla sallitun käytön rajat ylittävä toiminta. Vastaava kielto mahdollisuus liittyy myös erityiseen käyttöön otettuihin alueisiin, jotka eivät aina riittävän selkeästi erotu muista alueista. Edellä mainituissa tilanteissa (tiettyjen) jokamiehenoikeuksien käyttö ei ole sallittua, joten luonnollisesti (tiettyjen) jokamiehenoikeuksien käyttöä saa siis pyrkiä estämään kieltoaululla. Mistään laista ei kuitenkaan tule suoranaista perustetta jokamiehenoikeuksien käyttämisen kieltämiselle, joten pykälän sanamuotoa on näiltä osin syytä selkeyttää.

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

MTK ei kannata ekologisen kompensaation toteuttamista koskevan luvun sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin.

Tehdystä valmistelusta huolimatta ekologinen kompensaatio ei ole MTK:n näkemyksen mukaan vielä sellaisessa kehitysvaiheessa, että se olisi miltään osin valmis lainsäädäntöön vietäväksi. Asiasta säätäminen olisi ennen aikaista, sillä ehdotettujen säännöksiä ja niiden toimeenpanoon liittyviä käytännön menettelyjä ei ole testattu. Useampivuotinen pilotointihanke on vasta käynnistymässä. MTK huomauttaa hallitusohjelmankin korostavan pilotoinnin merkitystä ja toteavan, että lainsäädännön uudistustarpeita arvioidaan pilotoinnista saatujen kokemusten perusteella.

MTK korostaa, että ekologisen kompensaation säännöksistä ei ole tarvetta päättää nyt luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä. Vapaaehtoinen toiminta ei edellytä säännöksiä lainkaan, ja mahdolliset velvoittavat säännökset on puolestaan mielekästä saattaa eduskunnan käsittelyyn vasta pilotoinnin suorittamisen jälkeen. MTK pitää ongelmallisena sitä, jos lainsäädännöllisiä päätöksiä ehdotetaan tehtäväksi etupainotteisesti puutteellisen tiedon valossa. Tämä voisi johtaa siihen, että jo kertaalleen eduskunnassa käsitellyt säännökset olisi muutettava ennen kuin ne ovat edes tulleet voimaan. MTK ei pidä hyvää lainvalmistelua edustavana nyt ehdotettua lähestymistapaa, jossa näin merkittävästä lainsäädännöstä päätettäisiin huomattavien epävarmuuksien vallitessa kokeilumiehellä. Huolellisen valmistelun merkitystä korostaa entisestään se seikka, että ekologinen kompensaatio olisi kokonaan uusi osa suomalaista luonnonsuojelulainsäädäntöä.

Valmistelun keskeneräisyyteen liittyvänä asiana MTK kiinnittää huomiota myös siihen, että lukuisissa pykäläehdotuksissa on viitattu lakia alemman asteisiin säädöksiin ja ohjeistuksiin. Näistä linjauksista ei kuitenkaan ole tällä hetkellä tarkempaa tietoa. Useat keskeiset seikat jäävät siinä määrin täsmentymättömiksi, että esimerkiksi hyvittämisvelvollisuuden laajuuden arvioiminen jonkin tietyn käytännön tapauksen osalta ei onnistune. MTK painottaa selkeyttä ja ennakoitavuutta sekä sujuvan soveltamisen mahdollisuuksien varmistamista välttämättöminä edellytyksinä laadukkaan lainsäädännön aikaansaamisen kannalta. Myös tästä näkökulmasta pilotoinnin huolellinen suorittaminen ennen lainsäädännöstä päättämistä on välttämätöntä.

MTK toteaa ekologista kompensaatiota koskevan ehdotuksen koostuvan kolmesta osasta: pakottavasta hyvittämisvelvollisuudesta, vapaaehtoisesta luontoarvojen tuottamisesta ja vapaaehtoisesta heikennysten hyvittämisestä. MTK pitää erittäin tärkeänä sitä, että ehdotuksessa on tunnistettu myös vapaaehtoinen ulottuvuus. MTK kuitenkin huomauttaa, että vapaaehtoinen luontoarvojen tuottaminen ja vapaaehtoinen heikennysten hyvittäminen ovat mahdollisia ilman nimenomaisia säännöksiäkin. Lainsäädännön sijaan vapaaehtoisen hyvittämistoiminnan kehittymistä tulisi edistää esimerkiksi välittäjäorganisaatiotoiminnan tukemisella ja luontoarvojen markkinapaikoilla, joiden käyttöön toimijoita kannustettaisiin. Lisäksi hyvien käytäntöjen jakaminen esimerkiksi selkeän oppaan muodossa voisi edistää hyvittämistoiminnan kehittymistä.

MTK pitää ekologisen kompensaation taustalla olevaa tarkoitusta luonnon monimuotoisuuden heikentymisen estämisestä tärkeänä. Näin ollen MTK pitää ekologisen kompensaation jatkokehittämistä kannatettavana. Yleisenä kantanaan MTK tuo esiin, että ekologinen kompensaatio voi olla uudenlainen keino hyvittää luonnolle aiheutuvaa haittaa, jota maankäyttömuodon muuttuminen tai rakentaminen aiheuttaa. MTK on kiinnostunut niistä uusista ansaintamahdollisuuksista, joita ekologiseen kompensaatioon voi maanomistajien näkökulmasta liittyä. Maanviljelijät ja metsänomistajat voivat omistamallaan alueilla ja tekemillään toimilla tarjota mahdollisuuksia ekologisen kompensaation toteuttamiseksi. MTK huomauttaa, että vaikka se ei kannata ekologista kompensaatiota koskevan sääntelyn sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin, osa lainsäädännön valmistelun aikana hahmotelluista ehdotuksista voi olla hyödynnettävissä myös lainsäädännön ulkopuolella järjestettävän vapaaehtoisen hyvittämistoiminnan jatkokehittämisessä.

MTK:n mielestä valmistelua tulisi jatkaa pilotointeja toteuttamalla sekä muutoinkin erilaisia toteutusvaihtoehtoja selvittämällä. MTK:n näkemyksen mukaan ekologisen kompensaation järjestämiseen ja toteuttamiseen on rakennettavissa erilaisia toimintamalleja, joita voidaan hyödyntää myös rinnakkain. MTK pitää mahdollisena esimerkiksi sellaista kokonaisuutta, joka koostuisi luonnonsuojelulaissa säädettävästä rajatusta luonnonsuojelulain mukaisiin poikkeuslupiin kytkeytyvästä hyvittämisvelvollisuudesta ja lainsäädännön ulkopuolella toteutettavasta erillisestä vapaaehtoisesta hyvittämis toiminnasta. Nämä kaksi erillistä kokonaisuutta voisivat liittyä toisiinsa esimerkiksi siten, että lain nojalla hyvittämiseen velvoitettu voisi hyödyntää velvoitteensa täyttämässä luontoarvomarkkinan tarjontaa.

MTK:n käsityksen mukaan ehdotus nojautuu siihen ajatukseen, että hyvittämisvelvollisuutta ja vapaaehtoista hyvittämis toimintaa olisi arvioitava samoista lähtökohdista ja näin ollen niistä molemmista olisi säädettävä laissa. MTK ei pidä tätä toimivana ratkaisuna, sillä se vaikuttaisi kaventavan liikaa vapaaehtoisiin toimintamalleihin luonteenomaisesti liittyvää joustavuutta sekä supistavan taloudellisten toimijoiden mahdollisuuksia tehdä kannattavaa liiketoimintaa. MTK:n kriittinen suhtautuminen ehdotettuihin säännöksiin johtuu myös siitä, että ne eivät todennäköisesti loisi luontoarvojen tuottajan roolissa mahdollisesti toimivien maanomistajien sekä maa- ja metsätaloudenharjoittajien kannalta kannustavaa ja sujuvaa toimintamallia.

MTK kiinnittää huomiota myös kompensaatiorekisteriä koskeviin ehdotuksiin. MTK pitää ongelmallisena perusteluissa mainittua ajatusta siitä, että viranomaisen ylläpitämä rekisteri toimisi eräänlaisena luontoarvojen markkinapaikkana, vaikka vaihdanta tapahtuisikin sen ulkopuolella. MTK näkemyksen mukaan luontoarvoihin liittyvän kaupankäynnin tulee olla viranomaistoiminnasta erillistä markkinatoimintaa. Näin ollen vapaaehtoisen hyvittämis toiminnan osalta rekisterin tulisi keskittyä välittäjäorganisaatioiden toiminnan pätevyuden vahvistamiseen yksittäisten myyntiin tarjottavien hyvityskohteiden esiintuomisen sijaan. Rekisteriin kuulumalla markkinapaikkoja ylläpitävät välittäjäorganisaatiot voisivat osoittaa noudattavansa toiminnassaan erikseen määritellyjä hyviä käytäntöjä, jotka liittyisivät esimerkiksi toiminnan luotettavuuteen ja läpinäkyvyyteen. Tämän sisältöinen rekisteri olisi selkeästi irrallaan varsinaisista markkinapaikoista ja jättäisi siten aidosti tilaa liiketoiminnalle.

Ehdotuksen perusteella hyvittämisvelvollisuus ei käytännössä koskettaisi MTK:n edustamia tahoja. Tästä huolimatta MTK haluaa nostaa esiin myös erään kompensaatiotarpeen aiheuttavaa toimintaa harjoittavan toimijan kannalta merkityksellisen seikan. Perusteluissa on lyhyesti todettu, että vaikka poikkeamisperusteet eivät muuttuisi, kompensaatiolla voisi olla tosiasiasa heijastusvaikutus perusteiden tulkintaan. Perusteluissa on tuotu esiin, että hyvittämisvelvollisuus voisi nostaa esimerkiksi luontotyyppien ja lajien suojelusta myönnettävien poikkeusten kynnyksiä, mutta toisaalta hyvittävien toimenpiteiden ansiosta muutoin kielteinen poikkeuslupa voitaisiin mahdollisesti myöntää. MTK pitää tarpeellisena, että ekologisen kompensaation vaikutuksista poikkeamisperusteisiin saadaan parempi selvyys. Kompensaatiota tulisi tarkastella perusteellisemmin myös mahdollistavasta näkökulmasta. Yhteiskunnan kehittämisen kannalta tärkeiden hankkeiden toteuttamisen näkökulmasta olisi aiheellista pohtia, olisiko ja missä määrin

luontoarvojen hyvittäminen mahdollista ottaa huomioon luvan myöntämistä helpottavana seikkana. Tällaisen tarkastelun kautta voitaisiin löytää toimintamalleja, jotka voisivat olla win-win-tilanteita niin toiminnanharjoittajien, luontoarvojen tuottajien, luonnon kuin laajemman yhteiskunnallisen intressinkin kannalta.

98 § Hyvittävät toimenpiteet

MTK toteaa hyvittävien toimenpiteiden kelpaavuuden jäävän osin epäselväksi. MTK korostaa pilotoinnin merkitystä, jotta lisäisyyteen liittyviin kysymyksiin saataisiin selkeyttä nimenomaan käytännön toiminnan näkökulmasta.

99 § Hyvittämisen kriteerit

MTK yhtyy perusteluissa ilmaistuun näkemykseen siitä, että hyvittämisen kriteerit ovat olennaisia ekologisen kompensaation taustalla olevien tavoitteiden saavuttamisen kannalta. MTK huomauttaa luontoarvovastaavuuteen liittyvien vaatimusten vaikuttavan olennaisesti myös ekologisen kompensaation kustannuksiin. MTK pitää välttämättömänä, että tähän mennessä valmistelun aikana hahmoteltuja kriteerejä ja niiden käytännön toimivuutta testataan pilotoinnin yhteydessä.

Yleisenä seikkana MTK tuo esiin tarpeen suhtautua joustavuuteen osin eri tavoin vapaaehtoisessa hyvittämistoiminnassa ja mahdollisesti laissa säädettävässä hyvittämisvelvollisuudessa. Joustavuuden salliminen ei välttämättä merkitse laadultaan heikkoa lopputulosta, mutta se voi osaltaan madaltaa vapaaehtoiseen hyvittämistoimintaan liittyviä kynnyksiä. Tästä tulee kuitenkin erottaa se, että molemmissa järjestämistavoissa on kyettävä varmistamaan yleisten laatukriteerien toteutuminen esimerkiksi luotettavuuteen, avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen liittyen.

103 § Vapaaehtoinen luonnonarvojen tuottaminen

MTK tunnistaa vapaaehtoiseen luontoarvojen tuottamiseen liittyvän potentiaalin uusien liiketoimintamahdollisuuksien näkökulmasta. MTK ei kuitenkaan pidä asiaa koskevien säännösten sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin tarpeellisena. Perustelujen osalta MTK viittaa siihen, mitä se on edellä ekologisen kompensaation kehittämisen ja järjestämisen osalta yleisemmin lausunut.

MTK suhtautuu epäillen niihin perusteluihin, joiden mukaan hyvittäviä toimenpiteitä koskevan suunnitelman laatiminen ja siihen liittyvä viranomaismenettely tarjoaisi mahdollisuuden saada varmistusta esimerkiksi toiminnan taloudelliselle mielekkyydelle. Viranomaisella ei liene muita paremmin tiedossaan, millaisia hankkeita tulevaisuudessa saatettaisiin toteuttaa ja millaisia

luontoarvoja niissä heikennettäisiin. MTK huomauttaa, että mikäli luontoarvovastaavuuteen liittyvät vaatimukset olisivat tiukkoja, luontoarvojen etukäteiseen tuottamiseen liittyisi lähes aina kysynnän epävarmuudesta johtuva taloudellinen riski. Riski korostuisi, mikäli myös vapaaehtoista hyvittämistä arvioitaisiin lähtökohtaisesti samojen kriteerien perusteella kuin mahdollista lakiin perustuvaa hyvittämisvelvollisuutta.

Perusteluissa todetaan, että vapaaehtoisen luontoarvojen tuottamisen tulisi tapahtua noudattaen samoja sääntöjä ja arviointiperusteita kuin mitä poikkeusluvan ehtona edellytettäisiin. Näin tuotetut luontoarvot olisivat yhteismitallisena käytettävissä veloitteeseen perustuvaan hyvittämiseen. MTK suhtautuu näkemukseen kriittisesti. Vapaaehtoisesta toiminnasta puhuttaessa joustavuudella ja sujuvilla menettelyillä on olennainen merkitys esimerkiksi toiminnan houkuttelevuuden ja siten myös sen laajentumisen näkökulmasta. Vapaaehtoisessa hyvittämis toiminnassa ei ole mielekästä sulkea pois toimintamalleja, jotka käytännössä edistäisivät tuotettujen luontoarvojen hyödynnettävyyttä erilaisten käytännön hyvittämistarpeiden täyttämässä ja lisäisivät siten kiinnostusta hyvittämis toimintaa kohtaan.

Luontoarvojen tarjontaa ja niiden kysyntää voisi lisätä esimerkiksi sellainen joustavuus, että heikennyksen voisi hyvittää useamman yksittäisen hyvityksen muodostamalla kokonaisuudella. Tällöin laajemmalla luontoarvomarkkinalla voisi olla helpommin löydettävissä moninaiisiin käytännön tilanteisiin sopivia hyvityksiä. Tällainen lähestymistapa voisi sujuvoittaa toimintaa ja vähentää riskejä vapaaehtoisen hyvittämis toiminnan molempien osapuolten kannalta.

Tiettyjen kriteerin ja menettelyllisten vaiheiden noudattamistarvetta myös vapaaehtoisen hyvittämis toiminnan yhteydessä on perusteltu ehdotuksessa sillä, että luontoarvojen tuottaja voisi saada viranomaiselta varmuuden tuottamiensa luontoarvojen laadusta. MTK tunnistaa laadunvarmistuksen tarpeen. MTK kuitenkin katsoo, että vapaaehtoista hyvittämis toimintaa ei tule laadunvarmistuksenkaan osalta rakentaa viranomaistoiminnan varaan edes alkuvaiheessa. MTK pitää toimivampana sitä, että vapaaehtoista hyvittämis toimintaa pyritään samaan liikkeelle yksityisten toimijoiden hoitamana. Jos edistämistavaksi valittaisiin viranomaistoimintaan perustuva malli, muiden rinnakkaisten ratkaisujen kehittäminen ei välttämättä enää jatkuisi.

MTK:n näkemyksen mukaan viranomaisella tulisi olla rooli vain mahdollisen laissa säädettävän hyvittämisvelvollisuuden osalta kyseisen veloitteen asettajana ja sen toteutumisen valvojana. Viranomaisella ei kuitenkaan ole tarvetta laajemmin pyrkiä hallinnoimaan hyvittämis toimintaan kytkeytyvien luontoarvomarkkinoiden toimintaa. Laajalla luontoarvomarkkinalla voi olla monenlaista tarjontaa, josta osa voi olla käytettävissä laissa mahdollisesti säädettävän hyvittämisvelvollisuuden täyttämiseen siihen liittyviä säännöksiä noudattaen. Viranomaisen ei kuitenkaan ole mielekästä varmentaa markkinoilla olevaa tarjontaa laajasti etukäteen. Kysynnän ja tarjonnan kohtaamista pitäisi pikemminkin pyrkiä edistämään viranomaistoiminnan ulkopuolisten välittäjäorganisaatioiden ja markkinapaikkojen kehittämisellä. MTK:n näkemyksen mukaan viranomaisella voisi siis mahdollisesti olla rooli välittäjäorganisaatioiden toiminnan valvonnassa, mutta ei yksittäisissä vapaaehtoisissa luontoarvojen tuottamisen tai hyvittämisen hankkeissa.

104 § Vapaaehtoinen heikennyksen hyvittäminen

MTK toteaa vapaaehtoisen heikennysten hyvittämisen olevan vapaaehtoisen luontoarvojen tuottamisen vastinpari. MTK tunnistaa tarpeen saada myös vapaaehtoisen hyvittämisen laadusta luotettava osoitus, mutta se ei pidä viranomaisen toimintaan perustuvaa varmennusjärjestelmää sopivana ratkaisuna. Vastaavasti kuin mitä edellä 103 §:n kohdalla on lausuttu, MTK katsoo, että vapaaehtoista hyvittämistoimintaa ei tule laadunvarmistuksenkaan osalta rakentaa viranomaistoiminnan varaan edes alkuvaiheessa. MTK pitää toimivampana sitä, että vapaaehtoista hyvittämistoimintaa pyritään samaan liikkeelle yksityisten toimijoiden hoitamana. Jos edistämistavaksi valittaisiin viranomaistoimintaan perustuva malli, muiden rinnakkaisten ratkaisujen kehittäminen ei välttämättä enää jatkuisi.

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

109 § Alueiden hankinta valtiolle

MTK korostaa pitävänsä vapaaehtoisten keinojen ensisijaisuutta korostavaa 2 momenttia erittäin tärkeänä. MTK:n näkemyksen mukaan maanomistajan tahdon kunnioittaminen ja oikeasuhtaisen luonnonsuojelun toteuttamistavan valinta ovat olennaisen tärkeitä lähtökohtia, jotka tulee ottaa huomioon kaikessa luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa ja edistämisessä. Näin ollen momentista ilmeneviä periaatteita ei tule rajoittaa vain alueiden hankinnan asiayhteyteen. Kun lisäksi otetaan huomioon, että luonnonsuojelulain uudistuksella tavoitellaan erityisesti luonnonsuojelun hyväksyttävyyden parantamista, momentin painoarvon lisääminen olisi perusteltua. MTK ehdottaa, että momentti sijoitetaan omaksi erilliseksi pykäläkseen luonnonsuojelulain 1 lukuun siten, että se yleisenä periaatteena ohjaisi luonnonsuojeluun liittyvää toimintaa.

111 § Omistajan oikeus vaatia lunastusta luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevan päätöksen jälkeen

MTK kannattaa sitä, että maanomistajan oikeutta vaatia lunastusta laajennettaisiin nykyisin voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin verrattuna siten, että maanomistaja voisi vaatia lunastusta myös luonnonsuojelulain keinoin toteutettavien Natura 2000 -verkostoon sisältyvien alueiden osalta. MTK kuitenkin toteaa, että maanomistajan edun ja omaisuudensuojan kannalta olisi tarpeen mahdollistaa lunastusvaatimuksen esittäminen vieläkin laajemmin eli vähintään myös ennen nykyisen lain voimaantuloa laadittuihin luonnonsuojeluohjelmiin sisältyvien alueiden osalta. Tämän vuoksi MTK kiinnittää huomiota siihen, että perustelujen mukaan pykälä ei koskisi ennen lain voimaantuloa hyväksytyjä valtakunnallisia suojeluohjelmia ja -päätöksiä. MTK:lle on epäselvää, viitataan edellä olevassa virkkeessä nyt ehdotettuun luonnonsuojelulakiin vai tällä hetkellä voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin. Asiaan ei ole saatavissa varmuutta myöskään siirtymäsäännöksistä niiden keskeneräisyyden vuoksi. MTK pitää asian täsmentämistä välttämättömänä.

MTK huomauttaa, että kaikki luonnonsuojeluohjelmat on laadittu ennen nykyisen luonnonsuojelulain voimaantuloa. MTK:n käsityksen mukaan niiden toteutus on edelleen osin kesken. Näin ollen MTK pitää tarpeellisena ja perusteltuna sitä, että jatkossa päädyttäisiin edellä kuvattuun lainsäädäntöratkaisuun, jossa maanomistajan lunastusvaatimusmahdollisuudet ulottuisivat myös vanhoihin luonnonsuojeluohjelmiin. MTK toteaa pitävänsä ongelmallisena sitä, jos maanomistajat tässä asiayhteydessä asetettaisiin keskenään erilaiseen asemaan riippuen siitä, minä ajankohtana omaisuuden käyttöä rajoittava päätös on tehty.

MTK nostaa esiin tämän pykälän ja yksityisen luonnonsuojelualueen perustamista koskevan 48 §:n 2 momentin välisen keskinäisen yhteyden. MTK kiinnittää huomiota siihen, että 48 §:n 2 momenttiin perustuen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi ilman vastoin maanomistajan tahtoa perustaa yksityiseksi luonnonsuojelualueeksi myös sellaisen alueen, joka sisältyy ennen nykyisen luonnonsuojelulain voimaantuloa hyväksyttävään luonnonsuojeluohjelmaan. Kuten edellä on todettu, maanomistajalle ei kuitenkaan nyt ilmeisesti ehdoteta annettavan mahdollisuutta lunastusvaatimuksen esittämiseen vastaavassa tapauksessa. MTK pitää ehdotettua sääntelyratkaisua epätasapainoisena ja perusteettomasti maanomistajan asemaa heikentävänä.

MTK toteaa lisäksi, että maanomistajan oikeus vaatia lunastusta voisi olla omaisuudensuojan vahvistamisen ja luonnonsuojelun hyväksyttävyyden näkökulmasta perusteltua myös muissa sellaisissa tilanteissa, joissa maanomistaja on luonnonsuojelulain mukaisesti oikeutettu saamaan valtiolta korvauksen luonnonsuojelun aiheuttamasta haitasta. Yleisesti todettuna maanomistajan tulisi siis voida valita joko käytönrajoituksen sietäminen korvauksen tasapainottamana tai alueesta luopuminen lunastuksen kautta siihen liittyvine korvauksineen.

112 § Valtion korvausvelvollisuus

Yleisenä lähtökohtana MTK korostaa, että kaikkiin niihin säännöksiin, joista voi aiheutua maanomistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle haittaa, tulee liittyä korvaussäännös. MTK pitää perustuslaillisen omaisuudensuojan ja yleisen luonnonsuojelun hyväksyttävyyden näkökulmasta ongelmallisena sitä, että nyt lausuttavana olevassa ehdotuksessa näin ei kuitenkaan ole.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että ainakaan 73 ja 75 §:ään sisältyviin eläin- ja kasvilajien rauhoitussäännöksiin sekä 77 §:n 4 momentissa säädettyyn erityisesti suojeltavan eläinlajin esiintymispaikan määräaikaiseen suojeluun ei ehdoteta liittyvän korvaussäännöstä. Myös kyseisistä säännöksistä voi kuitenkin aiheutua maanomistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle haittaa. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta MTK korostaa, että maanomistajia ei tule asettaa keskenään eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, mihin tiettyyn lainkohtaan luonnonsuojelusta aiheutuva rajoite ja siihen liittyvä haitta perustuu. MTK:n näkemyksen mukaan selkeintä olisi muuttaa korvaussäännös yleissäännökseksi, joka koskisi yhtäläisesti kaikkia korvaustilanteita.

Ehdotuksen mukaan nykyisin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti luonnonsuojelulaissa asetettaisiin korvauskynnys, jonka tultua ylityksi maanomistajalla olisi mahdollisuus vaatia luonnonsuojelusta aiheutuvan haitan korvaamista. Perusteluissa todetaan perustuslain 20 §:ään viitaten maanomistajien olevan velvollisia sietämään tietynasteisia luonnonsuojelusta johtuvia rajoituksia alueittensa käyttämisessä. Lisäksi perusteluissa tuodaan esiin, että sietovelvollisuuden on katsottava voimassa olevan lain säätämisen ajasta entisestään korostuneen. MTK huomauttaa kuitenkin, että toimivilla ja oikeudenmukaisiksi koetuilla korvaussäännöksillä on omaisuudensuojan ohella ratkaisevan tärkeä merkitys luonnonsuojelun yleisen hyväksyttävyyden kannalta.

Luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä ja perustuslaillisen omaisuudensuojan toteutumista edistäisi merkittäväällä tavalla se, että maanomistaja saisi täyden korvauksen kaikesta luonnonsuojelun aiheuttamasta haitasta ilman korvauskynnystä. Luonnonsuojelusta aiheutuvan haitan korvattavuuteen liittyen MTK kiinnittää kuitenkin erityistä huomiota siihen, että luonnonsuojelulaissa korvauskynnys ehdotetaan jatkossakin asetettavan merkityksellisen haitan kohdalle. MTK pitää tarpeellisena, että korvauskynnystä alennetaan merkityksellisestä haitasta vähäistä suurempaan haittaan ja että eri laeissa olevia korvauskynnyksiä näin yhdenmukaistetaan. Metsälaissa säädetyn erityisen tärkeiden elinympäristöjen suojelun tapauksessa korvauskynnykseksi on asetettu nimenomaan vähäistä suurempi haitta. Vaikka luonnonsuojelulain ja metsälain luontotyypisuojelelu on perustellusti osin erilaista, sen perimmäinen tavoite on kuitenkin sama eli luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on perusteltua, että maanomistajia ei aseteta keskenään eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, mihin tiettyyn lainkohtaan luonnonsuojelusta aiheutuva rajoite ja siihen liittyvä haitta perustuu.

MTK huomauttaa myös, että haitankärsijöille maksettavat korvaukset ovat yksi keino toteuttaa perustuslain 20 §:ssä mainittua lähtökohtaa, jonka mukaan ympäristöasioihin liittyvän vastuun on jakauduttava yhteiskunnassa kaikille. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa on kyse yleisestä edusta, jolloin on pidettävä kohtuullisena sitä, että kaikki osallistuvat kustannuksiin. Näin ollen oikeudenmukainen korvausjärjestelmä turvaa samanaikaisesti sekä perustuslain 15 §:n että perustuslain 20 §:n toteutumista. Asiaan liittyen MTK kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen perusoikeustarkastelussa on keskitytty erityisesti omaisuuden suojan ja ympäristöperusoikeuden väliseen suhteeseen. MTK pitää ensiarvoisen tärkeänä, että kahden edellä mainitun perusoikeuden tasapainon tärkeys tässäkin asiayhteydessä tunnustetaan ja että ehdotetun lain sääntelyratkaisuilla myös korvaussäännösten osalta pyritään tasapainon vahvistamiseen. Tässäkin mielessä korvauskynnyksen asettaminen vähäistä suuremman haitan tasolle olisi perusteltua.

Ehdotuksen mukaan korvauskynnyksen ylitymisessä voitaisiin ottaa huomioon 1 momentissa tarkoitettujen päätösten yhteismerkitys. MTK kannattaa sitä, että niin sanotut kumulatiiviset haitat huomioitaisiin luonnonsuojelulain korvaussääntelyssä. MTK pitää ehdotusta sekä omaisuudensuojaa että luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä edistävänä. MTK kuitenkin toteaa, että kumulatiivisten haittojen huomioinnin ei tule rajoittua vain pykälän 1 momentissa mainittuihin päätöksiin tai tilanteisiin, vaan sen on ulotuttava myös kaikkiin muihin luonnonsuojelulain säännöksiin, joista voi aiheuta maanomistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle haittaa. Näin ollen MTK pitää

välttämättömänä, että säännöstä jatkovalmistelun aikana tarkistetaan. Lisäksi MTK toteaa, että kumulatiivisten haittojen huomioimista ja korvaamista koskeva säännös olisi selkeyden vuoksi perusteltua sijoittaa omaksi momentikseen.

Lisäksi MTK kehottaa kiinnittämään huomiota koron määräytymistä koskeviin luonnonsuojelulain säännöksiin jatkovalmistelun aikana. MTK pitää tärkeänä, että koron määräytyminen on selvää kaikissa erilaissa korvaustilanteissa.

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

MTK pitää ajantasaisen ja luotettavan luontotiedon merkitystä luonnon monimuotoisuuden ylläpitämisen ja edistämisen kannalta olennaisen tärkeänä. Näin ollen MTK kannattaa luonnonsuojelun tiedonhallinnan määrätietoista kehittämistä. Muun ohella luonnonsuojelun tietojärjestelmän merkittävyyden ja laajemmin todettuna sujuvan luontotiedon hallinnan tärkeyden vuoksi MTK pitää perusteltuna sitä, että asiasta säädettäisiin jatkossa lain tasolla.

MTK toteaa, että luonnonsuojelun tiedonhallinnan merkittävyys ja moninaisuus huomioiden asiaa koskeva sääntely vaikuttaisi jatkossakin olevan melko suppeaa. On varmistettava, että tiiviystä huolimatta kaikki sääntelytarpeet tulevat huomioituiksi. Lisäksi MTK korostaa, että henkilötietojen suojaan liittyvien sekä muiden tietojen vapaata saatavuutta ja käytettävyyttä mahdollisesti rajoittavien säännösten täysimääräinen toteutuminen tulee kaikissa tilanteissa varmistaa.

116 § Luonnonsuojelun tietojärjestelmä

MTK pitää yleisesti ottaen tärkeänä, että viranomaisten tehtävät määritellään lainsäädännössä selkeästi. Tämä koskee myös luontotietoon liittyviä tehtäviä. MTK pitää haastavana sitä, että tosiasiaa kyseessä ei olisi yksi tietojärjestelmä, vaan usean tietovarannon ja -järjestelmän muodostama kokonaisuus. Tämä korostaa entisestään tarvetta määritellä luontotiedon tuottamiseen, hallintaan ja käyttöön osallistuvien viranomaisten tehtävät täsmällisesti. Lisäksi perustuslain 124 §:n näkökulmasta on välttämätöntä olla selvyyttä siitä, millaisia luontotietoon liittyviä tehtäviä kullekin taholle voidaan antaa.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että luonnonsuojelun tietojärjestelmän kehittämisen osalta sekä pykälän sanamuodossa että perusteluissa viitataan vain ympäristöministeriön ja ylläpitäjien väliseen yhteistyöhön. MTK pitää erittäin tärkeänä, että asiakokonaisuuteen liittyvää kehitystyötä tehdään laajassa yhteistyössä myös muiden toimijoiden kanssa. On selvää, että luonnonsuojelulakiin sisällytettävä yleinen luontotietoa koskeva sääntely ei itsessään ratkaise tällä hetkellä kohdattavia tiedon ajantasaisuuteen ja käytettävyyteen taikka rajapintoihin liittyviä käytännön haasteita. MTK huomauttaa, että vain sujuvasti käytössä oleva tieto mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden kannalta merkityksellisten asioiden huomioinnin esimerkiksi metsissä ja maatalousympäristöissä toteutettavien toimenpiteiden suunnittelussa ja neuvonnassa.

118 § Tiedon laatu

MTK pitää tiedon laatua olennaisen tärkeänä asiana. Lisäksi MTK toteaa yleisesti, että erityisesti luonnon monimuotoisuuteen liittyvän paikkatiedon luotettavuutta ja kattavuutta on kehitettävä. Viranomaistoiminnassa esimerkiksi päätöksenteon perusteena käytettävän tiedon merkittävyyden osalta on tarpeen kiinnittää huomiota siihen, mikä taho tiedon on tuottanut (viranomaisen vs. kansalainen) ja miten ajantasaista tieto on. Tiedon laatu vaikuttaa osaltaan myös luonnonsuojelun hyväksyttävyyteen.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen mukaan luonnonsuojelun tietojärjestelmään sisällytettäisiin myös muun kuin viranomaisen tuottamaa tietoa. Viranomaisen ei vastaisi tällaisen tiedon laadusta, jollei se olisi itse arvioinut tai todentanut tietoa. Viranomaisen vastuu rajoittuisi vain siihen, että sen olisi merkittävä tietojärjestelmään tieto tiedon lähteestä sekä tiedon hankkimisen ja tallettamisen ajankohdasta. Perustelujen mukaan tiedon laatu tulisi tarkemmin arvioitavaksi kulloisenkin päätöksentekotilanteen yhteydessä. MTK pitää ehdotettua lähtökohtaa ongelmallisena, sillä luonnonsuojelun tietojärjestelmässä olevaa tietoa oletettavasti hyödynnettäisiin muissakin asiayhteyksissä kuin vain viranomaisen päätöksentekotilanteissa. MTK:n näkemyksen mukaan tietojärjestelmään ei tulisi sisällyttää mitään sellaista muun kuin viranomaisen tuottamaa tietoa, johon voi liittyä puutteita, virheitä tai väärintulkintoja. Viranomaisen tulisi tehdä vähintään yleinen arvio tietojen laadusta ja virheettömyydestä ennen tietojen sisällyttämistä tietojärjestelmään.

119 § Tietojen luovuttaminen

MTK kiinnittää huomiota tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn suppeuteen, sillä esimerkiksi tietojen luovuttamisen menettelystä tai luovutettujen tietojen käytöstä ei ehdoteta säädettäväksi mitään. MTK korostaa tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn olevan ratkaisevan tärkeää esimerkiksi henkilötietojen suojan toteutumisen näkökulmasta.

Perusteluissa on melko laajasti selostettu ympäristötietojen julkista saatavuutta, mutta henkilötietojen suojaa koskevia vaatimuksia lähinnä sivutaan. MTK muistuttaa, että henkilötietojen suojan merkitys on lisääntynyt EU:n tietosuojaa-asetuksen voimaantulon myötä. Näin ollen MTK pitää välttämättömänä ja tärkeänä sitä, että luonnonsuojelun tietojärjestelmää ja henkilötietojen suojaa koskevien säännösten yhteensopivuus arvioidaan huolellisesti ja että arvioinnin havainnot ilmenevät ehdotuksesta selvästi.

MTK pitää huolestuttavana puutteena sitä, että luonnonsuojelun tietojärjestelmää koskevia säännöksiä on arvioitu lähinnä vain perustuslain 20 §:n näkökulmasta siinä osiossa, jossa tarkastellaan ehdotuksen suhdetta perustuslakiin. MTK kummeksuu sitä, että luonnonsuojelun

tietojärjestelmää koskevien säännösten on ilman tarkempaa analyysiä todettu ottavan huomioon henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset. Esimerkiksi omaisuudensuojaan kytkeytyvän henkilötietojen suoja suhde ympäristötietojen vapaaseen saatavuuteen on asia, jota tulisi tarkastella perusteellisesti, jotta ehdotetun sääntelyn hyväksyttävyydestä voitaisiin paremmin varmistua. MTK pitää ehdotuksen täydentämistä näiltä osin välttämättömänä.

Tietojen julkisuutta ja henkilötietojen suojaa voitaneen kuvata peruslähtökohdiltaan vähintäänkin osittain vastakkaisiksi intresseiksi, mikä korostaa tarvetta löytää niiden välille hyväksyttävä tasapaino. Kahden hyvin erilaisen mutta yhtä lailla tärkeän intressin punnintaa koskeviin haasteisiin on kyettävä lainsäädännössä vastaamaan, jotta oikeustila on selvä ja ennakoitava. Yhteensovittamisen tärkeyttä kuvastaa se, että mikäli ympäristötietoa saatetaan yleisön saataville aikaisempaa tehokkaammin, sillä on tai voi olla suoria ja välillisiä vaikutuksia esimerkiksi perustuslaissa turvattuihin omaisuudensuojaan, yksityiselämän suojaan ja elinkeinovapauteen.

MTK huomauttaa, että Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain 14 §:n mukaan luovutettaessa kyseisen tietojärjestelmän tietoja sivulliselle päätökseen on liitettävä selvitys, josta käy ilmi, millaisia virheitä tiedoissa voi olla. Lisäksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain 14 a §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta informoida luovutuksensaajan henkilötietojen suojaa koskevista säännöksistä. Luonnonsuojelun tietojärjestelmän osalta tällaisia vastaavia säännöksiä ei kuitenkaan ehdoteta. MTK pitää tarpeellisena, että ehdotusta näiltä osin täydennetään.

120 § Päätöksistä tiedottaminen

Ehdotuksen mukaan pykälän 3 momentissa säädettäisiin yleisesti luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen päätösten julkaisemisesta viranomaisten internetsivuilla. Internetissä julkaistava päätös saisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä sisältää sijaintitietoja. MTK ei kannata ehdotetun pykälän 3 momentin sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin.

Yleisesti ottaen MTK suhtautuu erittäin varauksellisesti siihen, että ehdotetulla säännöksellä poikettaisiin julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetystä henkilötietojen suojaan liittyvästä lähtökohdasta ja käytännössä siten heikennettäisiin henkilötietojen suojaa. MTK pitää huolestuttavana puutteena sitä, ehdotusta ei ole mainittu siinä osiossa, jossa tarkastellaan ehdotuksen suhdetta perustuslakiin. Henkilötietojen ja yksityisyyden suojan riittävän toteutumisen varmistamiseen liittyviä seikkoja ei ole perusteluissa muutoinkaan selostettu.

Perustelujen mukaan sähköisesti julkaistavissa asiakirjoissa olisi tarpeen ilmoittaa kohteen sijainti, jotta asia tulisi riittävästi yksilöidyksi ja jotta asianosaiset ja yleisö voisivat arvioida asian ympäristö- ja luontovaikutuksia. MTK kiinnittää huomiota siihen, että perusteluissa ei ole tarkemmin selostettu,

miksi sijaintitietojen on arvioitu olevan tiedonsaannin ja asian yksilöinnin kannalta välttämättömiä. MTK:n näkemyksen mukaan esimerkiksi välttämättömyyttä voi olla tarvetta arvioida eri tavoin riippuen siitä, millaisesta tilanteesta on kysymys. Välttämättömyyteen liittyen MTK huomauttaa myös, että perusteluissa ei ole tarkasteltu ehdotusta EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaisen tietojen minimoinnin periaatteen näkökulmasta. Ehdotuksesta ei myöskään ilmene, mitä sijaintitiedoilla tässä yhteydessä tarkoitettaisiin, mikä muun ohella vaikeuttaa ehdotuksen käytännön vaikutusten arvioimista.

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

124 § Väliaikainen toimenpidekielto

MTK korostaa, että muita luonnonsuojelulaista aiheutuvia haittoja vastaavasti myös väliaikaisen toimenpidekiellon aiheuttamat haitat on korvattava täysimääräisesti ja selvän menettelyn kautta. Näin ollen MTK pitää tarpeellisena, että pykälän 2 momentin ensimmäinen virke kirjoitetaan seuraavasti: ”Jos suojelu myöhemmin raukeaa ja alueen omistajalle on aiheutunut toimenpidekiellosta vähäistä suurempaa haittaa, hänellä on oikeus saada siitä valtiolta täysi korvaus.”

Lisäksi MTK huomauttaa, että selkeyden kannalta olisi perusteltua, että väliaikaisen toimenpidekiellon aiheuttamien haittojen korvaamisessa toimivaltainen viranomainen olisi Maanmittauslaitos. Menettelyn tulisi olla yhdenmukaista sen kanssa, mitä valtion korvausvelvollisuutta koskevassa 112 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, eli jos korvauksesta ei voida sopia, toimitusta korvauksen määrittämiseksi voidaan hakea Maanmittauslaitokselta.

15 luku Muutoksenhaku

132 § Valitus tämän lain mukaisesta päätöksestä

MTK ei kannata sitä, että rekisteröidyn yhdistyksen alueellisuuteen ja paikallisuuteen liittyvästä vaatimuksesta luovuttaisiin. MTK ei pidä riittävänä perusteena sitä perusteluissa ilmaistua näkemystä, jonka mukaan valituksenalaisten päätösten voidaan katsoa liittyvän koko lain tavoitteisiin. MTK korostaa yksittäisten poikkeuslupapäätösten kytkeytyvän usein nimenomaan paikallisiin ja alueellisiin seikkoihin, minkä vuoksi valitusoikeuden antaminen valtakunnalliselle yhteisölle ei ole tässä asiayhteydessä perusteltua. MTK ei pidä relevanttina myöskään perusteluissa ilmaistua huolta ympäristöjärjestöjen mahdollisista niukoista resursseista.

16 luku Voimaantulosäännökset

136 § Siirtymäsäännös

MTK kiinnittää huomiota siirtymäsäännöksen keskeneräisyyteen. MTK toteaa, että jatkovalmistelussa on tarpeen paneutua ainakin ennen nykyisin voimassa olevan ja nyt

ehdotettavaksi säädetyn luonnonsuojelulain voimaantuloa hyväksytyjen luonnonsuojeluohjelmien tilanteeseen eräiden luonnonsuojelulain säännösten näkökulmasta.

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

Ehdotuksen mukaan vesilaisissa säädettyä vesiluontotyyppien suojelua uudistettaisiin. MTK ei kannata vesilain luontotyyppisuojaan ehdotettuja muutoksia.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että perustelujen valossa vaikuttaa jäävän epäselväksi, miltä osin sääntelyyn on tarkoitus tehdä muutoksia ja millaisia nuo muutokset olisivat. Ensinnäkin epäselvää on, olisiko luonnontilaisuuden ja luonnontilaisuuden kaltaisuuden käsitteiden määritelmää tarkoitus joiltain osin muuttaa tai tarkentaa. Perusteluissa käsitteiden määritelmiä kuvaillaan osin hieman eri tavoin nykyisen vesilain perusteluihin verrattuna. Toiseksi epäselvyyttä vaikuttaa liittyvän siihen, millainen ulottuvuus luontotyyppisuojaan ehdotetaan jatkossa olevan. Nykyisen vesilain perusteluissa todetaan selvästi, että luontotyyppisuojaan koskeva säännös rajoittuu vain itse uomaan ja että se ei koske laajemmin uoman lähiympäristön käyttöä. Ehdotuksen perusteluissa viitataan kuitenkin luontotyyppien ulottuvuuden yhteydessä myös lähiympäristöihin. Kolmanneksi epäselvyyttä liittyy siihen, ehdotetaanko poikkeamisen edellytyksiä joiltain osin muutettavaksi vai olisiko sääntelyn tarkoitus vastata nykytilaa.

MTK pitää erittäin tärkeänä, että keskeisiä käsitteitä ja vesilain luontotyyppisuojaan ulottuvuutta ei hämärretä eikä suojelun ulottuvuutta laajenneta. MTK huomauttaa vesilain luontotyyppisuojaan olevan kyse omaisuudensuojaan kohdistuvasta rajoituksesta, minkä vuoksi sääntelyn on oltava muun ohella täsmällistä ja tarkkarajaista. Lisäksi MTK korostaa erittäin merkityksellisenä seikkana sitä, että vesilain luontotyyppisuojaan ei nykyisin sisälly korvaussäännöstä eikä sellaista ehdoteta nytkään lisättäväksi lakiin. Sääntelyllä ei voida loukata perustuslaillista omaisuudensuojaa, mikä asettaa suojelulle tietyt rajat etenkin korvaussäännöksen puuttuessa. MTK pitää puutteena sitä, että perusteluissa ei ole arvioitu ehdotuksen sallittavuutta omaisuudensuojan kannalta. Perusteluissa ei ole tarkasteltu ehdotuksen sopivuutta myöskään luonnonsuojelun yleisen hyväksyttävyyden kannalta.

Vesilain mukaisen luontotyyppisuojaan ehdotetaan jatkossakin perustuvan suoraan lain säännökseen, joten suojelun voimaantulo ei edellyttäisi viranomaisen tekemää rajauspäätöstä. MTK kiinnittää huomiota siihen, että kaikkien vesilakiin lisättäviksi ehdotettujen luontotyyppien osalta suojelun piiriin kuuluvien luontotyyppien tunnistamiseen sekä yksittäisten kohteiden edustavuuden ja ulottuvuuden arviointiin liittyisi todennäköisesti käytännössä merkittäviä haasteita. Kalkkilampien osalta perusteluissa on todettu, että luontotyyppien tunnistaminen saattaisi edellyttää veden laadun selvittämistä. Myös meriajokaspohjien ja suojaisten näkinpartaispohjien osalta säännöksen täytäntöönpanoa hankaloittanee paitsi kohteiden tunnistamisen ylipäättään, myös niiden edustavuuden arviointi. Lähteikköjen osalta perusteluissa on puolestaan nimenomaisesti todettu, että suojelun laajentaminen lähteikköihin voisi aiheuttaa käytännössä haasteita. MTK pitää selvänä, että säännöksen toimeenpano olisi hankalaa ja että siitä sen vuoksi aiheutuisi epätietoisuutta erilaisten toimijoiden keskuudessa. Ehdotettu sääntely olisi epäselvyytensä ja

tulkinnanvaraisuutensa vuoksi epätyytyttävää myös oikeusturvanäkökohtien kannalta. MTK pitää erityisesti lähteikköjä koskevaa ehdotusta erittäin ongelmallisena.

Purojen osalta MTK muistuttaa, että vesistöinä pidettävät purot saavat suojaa yleisen luvanvaraisuutta koskevan vesilain säännöksen sekä vesilain ilmoitusmenettelyihin liittyvien säännösten kautta. Vesilakia uudistettaessa arvioitiin, että nykyisin käytössä oleva sääntelyratkaisu ei vaarantaisi suojelutavoitteita. Perusteluista ei ilmene, että nykyisin voimassa oleva sääntely olisi purojen osalta ollut toimimatonta. Perusteluissa ei myöskään selosteta, miten ehdotettu muutos vaikuttaisi käytännössä esimerkiksi purojen luontoarvojen säilymiseen tai erilaisten toimenpiteiden toteuttamisen sujuvuuteen erilaisten toimijoiden kannalta tarkasteltuna.

MTK toteaa vielä pitävänsä ongelmallisena sitä, että vesilakiin ehdotettujen muutosten vaikutuksista ei ole esitetty riittävää arviota. Vesilain luontotyyppisuojaus on otettava huomioon esimerkiksi maa- ja metsätalouteen liittyvässä käytännön toiminnassa, joten ilman perusteellista arviointia ehdotusta on pidettävä olennaisilta osin puutteellisena ja harkitsemattomana.

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Nykyinen luonnonsuojelulaki on MTK:n edustamien maanomistajien sekä maaseudun elinkeinojen näkökulmasta pääosin toimiva ja tasapainoinen kokonaisuus. Mikäli lainsäädäntöä uudistamalla pystytään edelleen vahvistamaan toimivia elementtejä ja kehittämään epätoimivampia kohtia paremmiksi, uudistuksiin on lähtökohtaisesti suhtauduttava myönteisesti.

MTK kannattaa uudistukselle asetettuja tavoitteita, jotka liittyvät muun muassa lainsäädännön toimivuuden parantamiseen, luonnonsuojelun hyväksyttävyyden lisäämiseen, hallinnollisten menettelyjen tehostamiseen sekä luonnonsuojelulain roolin selkeyttämiseen. MTK pitää kuitenkin erittäin valitettavana sitä, että ehdotetuilla muutoksilla ei edistettäisi asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Ehdotettu sääntely pikemminkin monelta osin heikentäisi luonnonsuojelulain toimivuutta nykyisestä.

MTK toteaa pitävänsä muun muassa selvilläoloa, uhanalaisten luontotyyppien ja lajien huomioonottamisvelvollisuutta sekä luontotyyppisuojaus kokonaisuutta koskevia ehdotuksia sellaisina, että ne voisivat laajasti heikentää lainsäädännön selkeyttä niin MTK:n edustamien tahojen näkökulmasta kuin laajemminkin yhteiskunnassa. MTK:n näkemyksen mukaan epävarmuutta lisäävä sääntely vaikuttaisi kielteisesti sekä luonnonsuojelun hyväksyttävyyteen että luonnonsuojelun toteuttamiseen ylipäätään.

Tarkempien näkemystensä osalta MTK viittaa siihen, mitä se on edellä yksittäisten pykälien kohdalla lausunut.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

Ilmastonmuutoksen hillintää ja luonnonsuojelulain tavoitteita koskevien näkemystensä osalta MTK viittaa siihen, mitä se on edellä 1 §:n kohdalla lausunut.

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

Ekologista kompensaatiota koskevien näkemystensä osalta MTK viittaa siihen, mitä se on edellä 11 luvun kohdalla lausunut.

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

Ekologista kompensaatiota koskevien näkemystensä osalta MTK viittaa siihen, mitä se on edellä 11 luvun kohdalla lausunut.

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

-

2) muulla tavalla (miten)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

Suhde talousarvioesitykseen

Esityksen on ilmoitettu liittyvän esitykseen valtion vuoden 2022 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi ja olevan tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Hallituksen esitysten laatimisohjeden mukaan tällöin on selostettava, miten lakiehdotus liittyy talousarvioesitykseen eli millä tavoin lakiehdotus vaikuttaa esimerkiksi menoihin, tuloihin tai määrärahan käyttötarkoitukseen. Tällaista selostusta ei ole nyt esitetty, joten MTK katsoo esityksen täydentämisen olevan näiltä osin välttämätöntä.

Ylipäätään MTK:lle on epäselvää, onko ehdotuksessa mainittu liityntä vuoden 2022 ensimmäiseen lisätalousarvioon todella perusteltu eli onko kyseessä todella budjettilaki. Asialla on vaikutusta

jatkovalmistelun aikatauluun, minkä vuoksi asiasta tulisi olla yksiselitteinen selvitys. MTK pitää välttämättömänä, että jatkovalmisteluun varataan riittävästi aikaa.

Huomioita vaikutustenarvioinnista

Lainvalmistelun ja etenkin vaikutustenarvioinnin laadussa ilmenneisiin puutteisiin on kiinnitetty viime aikoina yhteiskunnassa yhä enemmän huomiota. MTK toteaa olevansa erittäin huolissaan lainsäädännön vaikutustenarvioinnin tasosta myös luonnonsuojelulain osalta. MTK:n näkemyksen mukaan ehdotukseen sisältyvä vaikutustenarviointi on epätasapainoinen ja monelta osin puutteellinen. Arviointi jää etenkin taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten osalta vajavaiseksi. Ympäristöllisten vaikutustenkin osalta ehdotettujen säännösten käytännön vaikutukset jäävät osin epävarmoiksi. Aluekehitykseen liittyviä vaikutuksia ei MTK:n havaintojen mukaan tarkastella puolestaan lainkaan.

Erityisesti MTK kiinnittää huomiota siihen, että vaikutustenarvioinnissa ei ole riittävästi otettu huomioon eri laeista ja säännöksistä aiheutuvia yhteisvaikutuksia. Lakien rajapintoihin liittyen esimerkiksi viittaussäännösten ja eri lakien keskinäisten tulkintavaikutusten analysointi on erittäin vähäistä ja pintapuolista. Myös välillisten vaikutusten ja kumuloituvien vaikutusten arviointi on erittäin vähäistä. Näistä syistä useiden keskeisten ehdotusten erilaisista vaikutuksista ei pysty muodostamaan kattavaa kokonaiskuvaa. Vastaavia puutteita on myös siinä osiossa, jossa tarkastellaan ehdotuksen suhdetta perustuslakiin. Lukuisissa kohdissa on tyydytty ilman tarkempaa yhteisvaikutusten tai välillisten vaikutusten pohtimista toteamaan, että jokin tietty säännös ei itsessään rajoittaisi esimerkiksi omaisuudensuojaa tai elinkeinovapautta.

Taloudellisten vaikutusten osalta määrällisiä arvioita on esitetty lähinnä vain luontotyyppisuojelun eräisiin kohtiin liittyen. Valtaosin arvioinnissa on tyydytty jäämään erittäin karkealle tasolle viittaamalla sanallisesti esimerkiksi merkittäviin tai vähäisiin kustannusvaikutuksiin. Tätä ei voida pitää riittävänä laadukkaan lainvalmistelun ja siihen olennaisena osana kuuluvan vaikutustenarvioinnin näkökulmasta. Ehdotuksessa arviointi on monelta osin niin yleistasoista, että se ei riitä saamaan luotettavaa käsitystä mahdollisten vaikutusten suuruusluokista eikä siten myöskään eri vaikutusten keskinäisistä mittasuhteista. Taloudellisiin vaikutuksiin liittyen MTK huomauttaa myös, että arvioinnissa ei juurikaan käsitellä esimerkiksi metsätalouteen kohdistuvien rajoitteiden kerrannaisvaikutuksia.

MTK pitää ongelmallisina myös niitä kirjauksia, joissa todetaan esimerkiksi taloudellisten tai ympäristöllisten vaikutusten jäävän epävarmoiksi. Epävarmuuksien syytä ei ole juurikaan selostettu, mutta MTK:n käsityksen mukaan ne liittyvät vähintäänkin osittain arvioinnin kohteena olevien ehdotusten epäselvyyteen. Kuten edellä on lukuisten pykälien kohdalla tuotu esiin, ehdotuksesta ei riittävän tarkasti ilmene, miten niitä olisi käytännössä tarkoitus soveltaa tai millaisia vaikutuksia niillä on ylipäätään tavoiteltu. Tämä aiheuttaa huomattavaa epävarmuutta myös vaikutustenarviointiin. MTK:n näkemyksen mukaan tällaiset valmisteluun liittyvät puutteet eivät ole hyväksyttäviä.

Huomioita muista toteuttamisvaihtoehdoista

Muita toteuttamisvaihtoehtoja selostavassa osiossa todetaan luonnon monimuotoisuuden turvaamisen edellyttävän uusia toimia luonnon suojeluun, hoitoon ja käytön kestävyuden turvaamiseen. Ehdotuksessa ilmaistun näkemyksen mukaan luonnonsuojelulain uudistamista on pidettävä välttämättömänä, koska nykyisillä ohjauskeinoilla ja vapaaehtoisuuteen perustuvilla toimenpiteillä ei ole kyetty pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä. MTK yhtyy niihin huoliin, jotka liittyvät luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen. MTK toteaa kuitenkin luonnonsuojelulain merkitystä vähättelemättä, että vapaaehtoisuuteen perustuvilla toimilla on ollut ja on jatkossakin ratkaisevan tärkeä merkitys luonnon monimuotoisuuden kannalta.

MTK muistuttaa luonnonsuojelulain olevan osa laajempaa monipuolisten ohjauskeinojen ja eri toimialojen omien hyvien käytäntöjen muodostamaa kokonaisuutta, jonka avulla luonnon monimuotoisuutta turvataan ja edistetään. Velvoittavan lainsäädännön rinnalla vaikuttavia toimia ovat muun muassa METSO- ja Helmi-ohjelmat, uhanalaisten lajien turvaaminen metsätaloudessa -toimintamalli, lintujen huomioimista metsätaloudessa koskeva ohjeistus sekä erilaiset rahoitus- ja sertifiointijärjestelmät. Luonnonsuojelulain uudistamisen osalta ei näin ollen ole perusteltua luoda sellaista mielikuvaa, että luonnon monimuotoisuuteen liittyvät haasteet on ratkaistava nimenomaan luonnonsuojelulla etenkin velvoitteita ja rajoitteita lisäämällä.

Edellä todetun perusteella MTK pitää harmillisena sitä, että muita toteuttamisvaihtoehtoja tarkastelevassa osiossa on keskitytty selostamaan vaihtoehtoja lähinnä luonnonsuojelulain säännösten tasolla. Laaja-alaisempaa erilaisten ohjauskeinojen tunnistamista, saati eri ohjauskeinojen hyvien ja huonojen puolien arviointia esimerkiksi vaikutusten vertailemisen näkökulmasta ei ehdotukseen voi juurikaan sanoa sisältyvän. Tästä syystä jää vähintäänkin osittain kyseenalaiseksi, onko ehdotettu sääntely eri seikat huomioon ottaen paras keino tavoitteiden saavuttamiseksi. Luonnon monimuotoisuuden merkityksen tärkeys ja asiakokonaisuuden moninaisuus huomioon ottaen MTK katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi paremmin punnita erilaisia vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa tavoitteet.

Huomioita lainvalmisteluun liittyvistä menettelyistä

MTK huomauttaa lausuntokierroksen ongelmallisesta ajoituksesta. Valtaosa lausuntoajasta osui tyypilliseen kesälomakauteen, mitä on riittävään perehtymiseen pohjautuvien lausuntojen laatimisen ja eri tahojen osallistumismahdollisuuksien näkökulmasta pidettävä valitettavana.

MTK toteaa, että luonnonsuojelulain uudistusta on valmistelu ympäristöministeriön johdolla työryhmässä alkuvuodesta 2020 saakka. Lausuttavana on kuitenkin ympäristöministeriön ehdotus.

Ehdotukseen ei sisälly työryhmässä mukana olevien tahojen täydentäviä tai eriäviä mielipiteitä taikka vastaavia näkemyksiä. Ehdotuksesta ilmenee, että työryhmän työ jatkuu lausuntokierroksen jälkeen. Tältä osin MTK pitää välttämättömänä, että ehdotuksen jatkovalmisteluun työryhmässä varataan riittävästi aikaa.

Edellä tässä lausunnossa esiin tuotujen epäkohtien korjaaminen sekä erilaisten näkökantojen yhteensovittaminen tasapainoisen kokonaisuuden aikaansaamiseksi edellyttää vielä huomattavaa panostusta sekä asiasta vastaavalta ympäristöministeriöltä että työryhmän jäseniltä. Jatkovalmisteluun varattavan ajan osalta on otettava huomioon myös se, että työryhmässä ei ole vielä edes aloitettu luonnonsuojelulakiin liittyvän asetustasoisen sääntelyn valmistelua. MTK kiinnittää huomiota siihen, että asettamiskirjeessä nimenomaisesti todetaan luonnonsuojeluasetusta koskevan ehdotuksen valmistelun sisältyvän työryhmän tehtäviin.

Asikainen Anna-Rosa
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.